

Arviointikertomus 2020

KOTKAN KAUPUNGIN TARKASTUSLAUTAKUNTA

18.5.2021

Kotkan Kaupunki

Postiosoite
PL 100
48101 Kotka

Käyntiosoite
Kustaankatu 2
48100 KOTKA

Puhelin: 05 2341
Sähköposti: etunimi.sukunimi@kotka.fi
Internet: www.kotka.fi

Sisällys

1.	Puheenjohtajan katsaus	1
2.	Tarkastuslautakunnan toiminta 2020	2
3.	Toimenpiteet aikaisempien vuosien tarkastuskertomuksien osalta	5
4.	Strategian ja valtuuston asettamien tavoitteiden toteutuminen ja tuloksellisuus	17
5.	Talouden toteutuminen	27
6.	Konserniyhtiöille asetettujen tavoitteiden toteutuminen ja tuloksellisuus	29
7.	Talouden tasapainottamistoimenpiteiden arviointi ja toteutuminen	44
8.	Henkilöstö	45
9.	Yhteenveto	46
10.	Tarkastuslautakunnan esitys kaupunginvaltuustolle	53
11.	Allekirjoitukset	55

1. Puheenjohtajan katsaus

Tarkastuslautakunta on suoraan kaupunginvaltuuston alainen elin, jonka harjoittama päätöksenteon ulkoinen valvonta on järjestetty kaupungin toimivasta johdosta ja kaupunginhallituksesta riippumattomaksi.

Tarkastuslautakunnan tehtävät ja toimivalta on asetettu kuntalaissa. Tarkastuslautakunta ei ole varsinainen päätöksentekoeelin, vaan sen toiminta on lähinnä läpi vuoden tapahtuvaa kaupungin ja kaupunkikonsernin toiminnan havainnointia ja arviointia.

Kuntalain mukaan tarkastuslautakunta laatii arviointisuunnitelman ja antaa lisäksi valtuustolle kultakin vuodelta arviointikertomuksen, jossa esitetään sen arvioinnin tulokset. Arviointikertomus käsitellään valtuustossa tilinpäätöksen yhteydessä.

Tarkastuslautakunnan tulee kuntalain mukaan arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Tuloksellisuuden arviointi tosin edellyttäisi tuloksellisuusmittareita, joiden tuottamiseen ja asettamiseen kaupunginhallinto joutuu jatkossa paneutumaan.

Tehtävänsä kesällä 2021 jättävän tarkastuslautakunnan toiminta on edellyttänyt sen jäsenistön jatkuvaa sitoutumista havainnointi- ja arviointitehtävään sekä arviointikertomuksen kirjalliseen tuottamiseen. Lautakunnan tehtävät ovat haasteellisia, mielekkäitä, merkityksellisiä ja antavat mahdollisuuden tutustua kaupungin ja kaupunkikonsernin kokonaisvaltaiseen toimintaan "lintuperspektiivistä".

Vaalikauden 2017–2021 aikana jäsenistössä on ollut muutamien puolueiden edustuksissa vaihtuvuutta ja jopa kokonaan poisjättäytymistä. Tämä tietysti vaikeuttaa kaikkien puolueiden välistä yhteistyötä ja yhteisten näkemysten luomista arviointikertomuksen laatimiseksi. Arviointikertomus vuodelta 2020 onkin suppean, mutta sitoutuneen ryhmän tuottama.

Haluan erityisesti kiittää sitoutumisestaan perusteellisesti tehtyyn arviointityöhön lautakunnan varapuheenjohtajaa Pirjo Romppasta ja sen jäseniä Leena Heinoa, Raimo Kurkea sekä Merja Pärssistä heidän sitoumuksellisesta, osaavasta ja omistautuneesta ammattimaisesta työstä.

Haluan kuitenkin myös todeta kaikkien tämän valtuustokauden päätösten ja arviointikertomusten syntyneen lautakunnassa käytyjen mielenkiintoisten ja merkityksellisten keskustelujen perusteella yksimielisesti, eikä lautakunta ole koko valtuustokauden aikana joutunut turvautumaan äänestysmenettelyyn.

Johan Bardy
puheenjohtaja

2. Tarkastuslautakunnan toiminta 2020

Tarkastuslautakunnan tehtävä

Kuntalain (410/2015) 121 §:n mukaan tarkastuslautakunnan tehtävänä on mm.:

- valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat
- arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla
- arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää
- huolehtia kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta

Arvioinnin tulokset kootaan vuosittain laadittavaan arviointikertomukseen. Arviointikertomuksen tarkoituksena on tuottaa kaupungin johtamisen ja toiminnan kehittämisen tueksi arviointitietoa valtuustolle, muille päätöksentekijöille, kuntalaisille, sidosryhmille ja kaupungin henkilöstölle.

Arviointikertomus käsitellään valtuustossa tilinpäätöksen yhteydessä. Tarkastuslautakunta voi antaa valtuustolle muitakin tarpeellisia pitämiään selvityksiä arvioinnin tuloksista. Kaupunginhallitus antaa valtuustolle lausunnon toimenpiteistä, joihin arviointikertomus antaa aihetta.

Tarkastuslautakunnan kokoonpano

Tarkastuslautakunnan kokoonpano vuonna 2020:

JÄSENET	VARAJÄSENET
Johan Bardy, puheenjohtaja	Anssi Avelin
Pirjo Romppanen, varapuheenjohtaja	Anja Lehtonen
Raimo Kurki	Juha Harjunen
Leena Heino	Britt-Marie Ekström
Merja Pärssinen	Pilvikki Ojanen
Mikko Lehtonen	Heljä Halinen
Pekka Jaakkola	Heikki Suutari
Suvi Silvala	Esa Lassi
NUORISOVALTUUSTON EDUSTAJAT	
Juho Nordlund	
Mio Määttä (23.1.2020 asti)	
Anne-Mari Makkonen (23.1.2020 lukien)	
SIHTEERI	
Juha Reihe, Kotkan kaupunki	

Tarkastuslautakunnan toiminta

Tarkastuslautakunta ja tilintarkastajat suorittavat ulkoista valvontaa suoraan kaupunginvaltuuston alaisena itsenäisesti, toimivasta johdosta ja muusta organisaatiosta riippumattomana. Tähän tehtävään kuuluu myös tarkastaa, onko kunnan ja kuntakonsernin sisäinen valvonta ja riskienhallinta sekä konsernivalvonta järjestetty asianmukaisesti.

Tarkastuslautakunnan työn pohjana on valtuustokaudelle 2017–2021 laadittu arviointisuunnitelma, jota tarkennetaan vuosittain laadittavalla arvioinnin työohjelmalla.

Toimintavuoden 2020 arviointityö sisälsi työohjelman mukaisesti seuraavien kaupungin vastuualueiden edustajia:

- talousyksikkö (talousjohtaja, riskienhallintapäällikkö, hankintapäällikkö)
- henkilöstöasioiden yksikkö (henkilöstöjohtaja, työsuojelupäällikkö)
- kaupunkikehityksen ja viestinnän yksikkö (kehitysjohtaja)
- hyvinvoinnin ja terveyden vastuualue (vs. hyvinvointijohtaja)
- kaupunkisuunnittelun vastuualue (kaupunkisuunnittelujohtaja)
- opetustoimen vastuualue (opetustoimen johtaja)
- varhaiskasvatuksen vastuualue (varhaiskasvatusjohtaja)
- teknisten palveluiden vastuualue (tekninen johtaja)
- kulttuurin vastuualue (kulttuurijohtaja)
- hallintoyksikkö (hallinto- ja kehittämispäällikkö)
- ympäristöpalvelut (ympäristönsuojelupäällikkö)

Yksittäisiä kutsuttuja vierailijoita olivat:

- kaupunginhallituksen puheenjohtaja
- kaupunginjohtaja
- tilintarkastaja

Kaupungin konserniyhtiöistä vuoden 2020 työohjelmaan sisältyivät:

- Kotkan Julkiset Kiinteistöt Oy
- HaminaKotka Satama Oy
- Cursor Oy
- Kotkan Asunnot Oy
- Maretarium Oy

Tarkastuslautakunnan arviointityön merkittävimpiä asiakokonaisuuksia vuonna 2020 olivat:

- Koronavirus-pandemian vaikutukset Kotkan kaupungin toiminnalle
- Kantasataman alueen kehittäminen
- Yhteistyö Kymsoten kanssa
- Strategian toteuttaminen

Vuoden 2020 aikana tarkastuslautakunta kokoontui 15 kertaa.

Sisäinen valvonta ja riskienhallinta

Arviointikertomusvuosi oli koronapandemian takia sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan osalta poikkeuksellinen. Riskienhallinnan johtoryhmän kokoukset korvaantuivat valmiusjohtoryhmän kokoontumisilla (50), joissa keskityttiin pandemian hoitoon ja pandemian vaikutuksiin kunnan johtamisessa ja palveluissa.

Kaupungin hallinnon ja talouden valvonta on järjestetty niin, että ulkoinen valvonta (tilintarkastaja ja tarkastuslautakunta) sekä sisäinen valvonta yhdessä muodostavat kattavan valvontajärjestelmän. Kaupunginvaltuusto ohjaa kaupunkikonsernin sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa hyväksymillään periaatteilla. Sisäisen valvonnan tehtävät ja vastuut on kirjattu hallintosääntöön ja sisäisen tarkastuksen toimintasääntöön.

Vuoden 2020 sisäisen valvonnan suunnitelma sisälsi seuraavat tarkastuskohteet:

- Avustusten jakoperiaatteet ja markkinointiyhteistyösopimukset.
- Kymsote toistaiseksi jatkuvana tarkastuskohteena vuosittain vaihtuvien painotuksin. Vuonna 2020 työllisyydenhoito teemaksi.
- Kotkan Testausaseman talous ja toiminta <https://testausasema.fi/>
- Kantasatama/Tapahtumakeskus edelleen toistaiseksi jatkuvana tarkastuskohteena.
- Maksujen/Rahan käsittelyn ohjeistus, laitteet ja esimiesvastuut

Jatkuvan sisäisen tarkastuksen kohteita ovat: lakien ja ohjeiden noudattaminen, prosessien sujuvuus ja niiden sisäinen valvonta, sisäisen tarkastuksen arviointi- ja tarkastustyön laadun varmistaminen sekä kaupunginjohtajan ja -hallituksen erilliset toimenpiteet.

Ulkoinen ja sisäisen tarkastuksen yhteistyö

Ulkoinen ja sisäinen tarkastus muodostavat yhdessä toimintaa ja painopisteitä ohjaavan valvonta- ja tarkastuskokonaisuuden. Kyseisten tahojen yhteisenä tavoitteena on johtamisen, päätöksenteon, toimintakulttuurin ja toiminnan tuloksellisuuden parantaminen. Riskienhallintapäällikkö on vierailut tarkastuslautakunnan kokouksessa kaksi kertaa vuoden 2020 aikana. Tarkastuslautakuntaa kuultiin sisäisen tarkastuksen tarkastussuunnitelman painopisteitä valittaessa.

Sisäinen valvonta ja tarkastus sekä riskienhallinta

Sisäinen tarkastus ja riskienhallinta toimivat jäsenyneesti, tavoitteellisesti ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan kulttuuri vakiintuu ja sisäistyy luontevaksi ajattelu- ja toimintatavaksi. Tavoitteiden, toiminnan ja riskien välinen keskinäinen yhteys sekä vastuun ja valvonnan merkitys ovat lisääntyneet.

Riskienhallinnassa riskit on luokiteltu ja jäsenelty kaupunkistrategian eri poijuille monipuolisesti. Tarkastuslautakunta totesi riskejä tarkastellessaan, että poijujen yhteiseksi riskeiksi nousi resurssien ja henkilöstön riittävyys, rekrytointiongelmien ja osaamisvajen.

Sisäinen tarkastus on nostanut toiminnan kehittämisen tavoitteiksi organisaation sisäisten prosessien kehittämisen ja tiedolla johtamisen mahdollistamisen ja syventämisen systemaattisen, avoimen ja vuorovaikutteisen yhteistyömallin avulla. Tavoitteena on myös sisäisten ja ulkoisten toimijoiden välisen vuorovaikutuksen ja toiminnallisen yhteistyön parantaminen.

Myös tarkastuslautakunta korostaa yli hallintorajojen ylittävien prosessien merkitystä sekä tiedolla johtamisen kehittämistä niin strategisella kuin operatiivisella tasolla.

Tarkastuslautakunta ja sisäinen tarkastus toimivat hyvässä yhteistyössä toisiaan kuunnellen ja toistensa toimintaa arvostaen. Sisäinen tarkastus raportoi tarkastuslautakunnalle sovitusti, mutta myös erillisten asioiden niin vaatiessa. Myös tilintarkastus raportoi tarkastuslautakunnalle omista havainnoistaan sopimusten mukaisesti. Tilintarkastusresurssi on ilmoitettu riittäväksi.

3. Toimenpiteet aikaisempien vuosien tarkastuskertomuksien osalta

Vuosien 2015–2019 arviointikertomuksien erityiset asiat

Alla on lueteltu aiheita, jotka ovat nousseet useasti tai erityisesti esille viiden edellisen vuoden arviointikertomuksissa aikavälillä 2015–2019.

1. Talous

Talouden osalta arviointikertomuksissa ovat erityisesti nousseet esille havainnot talouden tasapainosta ja alijäämäisyydestä.

2. Työllisyys

Arviointikertomuksissa on toistuvasti ja erityisesti noussut esille Kotkan kaupunkia vaivaava korkea työttömyys ja kustannukset, joita työttömyys aiheuttaa.

3. Mittarit

Useassa arviointikertomuksessa on noussut esille vaatimus laadukkaampien toimintaa kuvaavien mittareiden määrittämisestä.

4. Väestö

Edellisissä arviointikertomuksissa ovat nousseet esiin havainnot Kotkan kaupungin väestöön liittyen. Esiin nousseita teemoja ovat olleet mm. epäedullinen väestörakenne ja väestön väheneminen.

5. Johtaminen

Kotkan kaupungin johtamiseen liittyvinä havaintoina näyttäytyvät hallintorajat ylittävän yhteistyön haasteet sekä johtamiskulttuuriin liittyvät asiat.

Vuoden 2019 arviointikertomuksen havaintojen jatkotoimenpiteiden arviointi

Tässä kappaleessa arvioidaan tarkastuslautakunnan vuoden 2019 arviointikertomuksessa esitettyihin kysymyksiin liittyvää kaupunginhallituksen vastausta. Vastaus käsiteltiin kaupunginhallituksen kokouksessa 28.9.2020 (§ 272) ja kaupunginvaltuuston kokouksessa 12.10.2020 (§ 107).

Kaupunginhallituksen vastauksen tiivistelmä

1. Johtaminen ja päätöksenteko

Kaupunginhallituksen vastaus valottaa aluksi kaupunkistrategian sisältöä ja toiminnallisia periaatteita yleisellä tasolla. Seuraavaksi vastauksessa kerrotaan lyhyesti se tapa, jolla Kotkan kaupunki soveltaa edellä mainittuja periaatteita. Vastauksessa nostetaan erityisesti esille kaupunkikonsernin näkökulma sekä strategiaan liittyvä seuranta.

Tiedolla johtamisen osiossa avataan ensin kyseisen termin sisältöä, jonka jälkeen pureudutaan Kotkan kaupungin käytössä oleviin, tiedolla johtamista tukeviin, sähköisiin järjestelmiin ja niiden käyttöön. Edellä mainituilla työkaluilla hallitaan kuvaamisen ja raportoinnin osalta strategiatyötä, riskienhallintaa, prosessikuvauksia, taloutta sekä tietoturvan ja tietosuojaan kokonaisuutta. Lisäksi uusimpana kokonaisuutena mainitaan tiedonhallintalain velvollisuuksien hallinta. Työkalujen käyttöä tiedolla johtamisessa ja prosessijohtamisessa on johdonmukaisesti edistetty Kotkan kaupungissa usean vuoden ajan.

Kaupunginhallituksen vastaus ottaa kantaa myös proaktiiviseen sekä ratkaisukeskeiseen johtamiseen. Vastauksen mukaan näitä asioita on pyritty huomioimaan uusimmassa kaupunkistrategiassa. Esimiestyön kehittäminen nostetaan myös esiin ja kerrotaan asiaan liittyvän selvityksen tuloksena esimiestyön hyvä tilanne. Lisäksi vastauksessa kerrotaan toimenpiteet esimiesten osaamisen kehittämisen suhteen.

Rakenteellisten muutosten osalta vastaus kertoo vuonna 2017 tehdyn muutoksen olleen suurin viime aikoina. Lisäksi annetaan vastaus siitä, että suurilla rakenteellisilla muutoksilla on monia eri toteutuksen ulottuvuuksia, joiden toteuttaminen on haastavaa. Siksi suurempia rakenteellisia on toteutettu harkiten Kotkan kaupungissa.

Johtamisen ja päätöksenteon nopeus nostetaan esille vastauksen lopussa ja kerrotaan eri toimijoiden mahdollisuuksista reagoida eri nopeudella asioihin. Tässä kohtaa nousee esiin delegoidun virkamiesvastuun ja toimielinpäätöksenteon nopeuden erot.

2. Talous ja talouden tasapainotus

Kaupunginhallituksen vastaus vastaa kysymykseen talousajattelun kuntalaislähtöisyyden kehittämisestä osallistavan budjetoinnin avulla. Vastaus kertoo aluksi osallistavan budjetoinnin periaatteen, jonka jälkeen kerrotaan tämän toimintatavan yleistymisestä kuntakentällä. Seuraavaksi mainitaan Kotkan kaupungin osallisuussuunnitelma, jonka kautta Kotkan kaupungissa lähdetään soveltamaan mallia osallistavasta budjetoinnista. Vastauksen lopussa nostetaan vielä esiin pyrkimys kuntalaisten ja kaupungin hallinnon välisen vuorovaikutuksen parantamisesta.

3. Koulutus ja osaaminen

Kaupunginhallituksen vastaus on käsitellyt jokaista tarkastuslautakunnan kysymykseen määritettyä näkökulmaa. Ongelmien taustan analysoinnista oli kerrottu kattavasti mm. hyödynnetyn tutkitun ja tilastollisen tiedon analysoinnin kautta. Asiaan liittyen on toteutettu myös huomattava määrä erilaisia kyselyitä, joiden tuloksia on hyödynnetty. Ongelmien taustoista on nostettu esiin Kotkan kaupungin vahva teollisuuteen pohjaava historia sekä nykyisellään kehno työpaikkatarjonta. Kohtaanto-ongelman todetaan liittyvän erityisesti toisen asteen sekä sen jälkeisen koulutuksen järjestämiseen.

Lisäksi mainitaan vielä koulutuksen järjestämiseen liittyviä yhteistyöryhmiä, joiden työn tuloksia pyritään hyödyntämään koulutuskokonaisuuden kehittämiseksi.

Työelämän muutosten ja seurannan näkökulman kohdalla kaupunginhallituksen vastaus käy läpi kattavaa toimijoiden yhteistyöverkkoa. Toimijoina mainitaan mm. Rannikkopajat, Ekami, Kymsoten työllisyyspalvelut sekä TE-palvelut. Kotkan kaupungin perusopetuksen ja lukiokoulutuksen yhteistyöstä alueen yritysten ja muiden koulutuksentarjoajien kanssa kerrotaan vastauksessa useiden eri toiminnallisten esimerkkien kautta. Lukiokoulutuksen ja korkeakouluasteen välisessä yhteistyössä nähdään vielä selkeitä kehittämisen mahdollisuuksia. Lopuksi mainitaan vielä EKAMIn laaja toiminta yritysten kanssa tapahtuvan yhteistyön osalta.

Ammatillisen koulutuksen muutosherkkyden suhteen vastaus nosti esiin EKAMIn roolin ja ne monet kehitysryhmät, joissa se on edustettuna. Lisäksi koulutuksen eri muotoja ja muokattavuutta nostettiin esiin. Rannikkopajojen osalta esiin nousivat sen oman kohderyhmän mahdollisuuksien kattava tarjonta.

Peruskoulun valmiuksien pohdinta suhteessa toisen asteen koulutuksen vaatimukseen alkoi peruskoulun järjestämiseen liittyvän ohjauksen ja säätelyn toteamisella. Nämä lieventyvät lukiokoulutuksen kohdalla. Vastaus tuo ilmi sen seikan, että on olemassa joukko opiskelijoita, joiden valmiudet eivät kehity toisen asteen koulutuksen vaatimalle tasolle. Toisen asteen koulutukseen hakevien osuus näyttäytyy hyvänä. Vastauksessa nostetaan esiin monia tukitoimia, joiden avulla siirtymä näiden koulutusvaiheiden välillä pyritään varmistamaan. Vastaus päättyy huomioon, että joskus hyvillä valmiuksilla opiskelevat eivät saa tarpeeksi huomiota erityisosaamiseensa.

Maahanmuuttajaopiskelijoiden kohdalla vastaus alkaa toteamalla sen tosiasian, että näiden ihmisten kohdalla heidän opiskeluvaiheensa kartoittaminen kestää liian kauan. Maahanmuuttajaoppilaiden mahdollisuus osallistua VALMU-opetukseen esitetään vastauksessa seuraavaksi. VALMU-opetuksessa valmistaudutaan perusopetuksen aloittamiseen. Lukioikäisten kohdalla vastaavaa valmentavaa opetusta ei ole tarjolla. Aikuisten kohdalla perusopetusta antaa Kotkan Aikuislukio. Peruskoulun ja toisen asteen välissä olevaa nivelvaihetta ollaan vastauksen mukaan kehittämässä myös tämän kohderyhmän valmiuksia ajatellen. Kielellisten valmiuksien parantamisen yhteydessä nostetaan esille mm. aikuislukio, Kotkan Opisto, Rannikkopajat sekä alueen järjestötoiminta.

Yksilöiden kohdalla vastauksessa korostetaan vahvuutena opetuksen ymmärrystä nuorten yksilöllisestä tarpeesta. Sen haasteena todetaan olevan sen saattamisen jokaisen tarvitsevan osalle. Toimenpiteinä mainitaan kolmiportainen tuki ja yläkoulun perusopetuksen JOPO-ryhmät. EKAMIn osalta mainitaan yksilöä huomioivina toimina jatkuva haku ja joustava koulutustarjonta sekä hakeutuminen. Myös itse opiskelun kohdalla toteutetaan useita yksilöllisyyttä tukevia toimia.

4. Perhepoliittinen ohjelma

Kotkan kaupungissa on tehty selvitys tutkimussuunnitelman laadinnasta liittyen perheiden palveluihin Kotkassa. Selvityksen tuloksena perheiden palvelujen kehittämisen toimenpiteet toteutetaan Unicefin toteuttaman Lapsiystävällinen Kunta-prosessin yhteydessä. Tästä prosessista muodostuisi Kotkan kaupungin perhepoliittinen ohjelma. Prosessin eteneminen kärsi poikkeusoloista vuoden 2020 aikana, mutta prosessin sisältöä kehitettiin Unicefin toimesta. Edellisen kokonaisuuden lisäksi perheiden palveluja koordinoidaan ja kehitetään myös Hyvinvoiva Kotka 2019–2025- sekä Kymenlaakson maakunnallinen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2020–2024-ohjelmien sisällä.

5. Työllisyys

Tarkastuslautakunta katsoi vuoden 2019 arviointikertomuksessa, että työllisyysasioiden hoidon ulkoistaminen Kymsotelle vuoden 2019 alusta lukien ei ollut tarkoituksenmukaista. Lisäksi tarkastuslautakunta totesi, että työllisyyden eteen tehdyt toimenpiteet eivät lautakunnan näkemyksen mukaan olleet riittäviä.

Vastauksessaan tarkastuslautakunnan kannanottoihin kaupunginhallitus on perustellut työllisyysasioiden hoidon ulkoistamista sillä, että työllisyystoiminta kokonaisuudessaan siirtyi Kymsoteen, koska siihen asti toiminnasta huolehtinut palvelukeskus Väylä siirtyi liikkeenluovutuksella kokonaisuutena Kymsoteen. Kaupungin hallinnossa ei myöskään ollut enää työllisyyteen keskittyviä työntekijöitä.

Kaupunginhallituksen vastauksessa selvitetään myös lainsäädännön edellyttämiä palveluita ja velvoitteita sekä vastuun jakoa kuntien ja Kymsoten välillä. Kunnalle jää kaupunginhallituksen vastauksen mukaan edelleen merkittäviä työllisyyden hoitamiseen liittyviä tehtäviä elinvoimapolitiikan, työmarkkinatuen, pitkäaikaistyöttömyyden torjumisen, koulutuksen ja ikääntyvien työllistämismittareiden avulla. Työllisyysasioiden vastuun jako jokaiselle vastuualueelle ja toimintayksikölle vaatii kaupungin ja Kymsoten tiivistä yhteistyötä. Perustana tälle on yhteistyösopimus tuettua työllistymistä tarvitsevien asiakkaiden toimintamallista, josta esimerkkinä mainitaan työkytkiimit.

6. Yrittäjyys ja yrittäjyyden edistäminen

Kaupunginhallituksen vastauksen alussa kerrotaan kaupungin ja alueen yrittäjien välisestä yhteistyöstä ja sen merkityksestä. Esiin nousee säännöllisen keskustelun ylläpitäminen ja esimerkkinä mainitaan YRMY-työryhmä, jonka työn tarkoituksena on edistää yrittäjyyden edellytyksiä alueella. Eriyisenä panostuksena esiin nostetaan Cursor Oy:ltä ostopalveluna hankitut palvelut.

Kaupungin vastuualueiden toiminnan osalta mainitaan kaupunkisuunnittelun, kaavoituksen ja infran rakentamisen toimenpiteet ajankohtaisten isojen teollisten hankkeiden yhteydessä (mm. biojalostamo ja akkuteollisuuden investoinnit). Vastauksessa tuodaan esille elinkeinopolitiikkaan liittyen seudun elinkeinostrategia sekä Kotkan kaupungin elinkeino-ohjelma, jotka sisältävät yrittäjyyden edistämiseen liittyviä toimenpiteitä.

Vastauksessa käsitellään seuraavaksi kaupungin hankintoja, joiden avulla voidaan tukea alueen yritysten elinvoimaa. Erityisesti pienhankinnat toteuttavat tätä tavoitetta. Myös Cursor Oy:n toteuttava yritysneuvonta nostetaan esiin. Kotkan kaupungin edunvalvontaa toteutetaan tavoitteellisesti ja työn tuloksena pyritään edesauttamaan myös paikallista yrittäjyyttä. Esimerkkeinä mainitaan Itäisen rantaradan vaikutukset sekä satamasidonnan teollisuuden merkitys alueen yrityksille. Elinvoiman kehittämisen yhteydessä mainitaan myös Kantasataman kehittämiseen liittyvät toimenpiteet.

Tutkimus- ja kehittämistoiminnan kannalta merkittävänä toimenpiteenä mainitaan yhteistyö XAMKin kanssa. Muina kohteina mainitaan yhteistyö LUTin kanssa sekä Kantasataman turvapuisto. Kaupunkimarkkinoinnin toimenpiteinä ovat esillä lapsiperheiden houkuttelemiseksi toteutettu

kampanja sekä markkinoinnin siirtyminen ostopalvelusta kaupungin omaksi toiminnaksi. Matkailumarkkinoinnin merkitys ja toimenpiteet nostetaan myös esille.

Koronapandemiaan ja yrittäjyyteen liittyen vastauksessa mainitaan kaupungin ja Cursor Oy:n tehostettu yhteistyö yritysten toimintaedellytysten ylläpitämiseksi. Yrittäjyyskasvatus ja sen toteuttamisen keinot nostetaan tärkeänä asiana esille vastauksen lopussa.

7. Monipaikkaisuus

Kaupunginhallituksen vastauksen alkuosassa kerrotaan kattavasti monipaikkaisuuden käsitteestä ja sen tärkeimmistä ilmenemismuodoista. Lisäksi lukijaa opastetaan linkin avulla lisätiedon pariin. Johdanto-osan lopussa luonnehditaan Kotkan kaupungin kuuluvan taantuvaan alueeseen, jossa väestön, työpaikkojen sekä kausiväestön määrä on laskeva.

Monipaikkaisuuden mahdollistajina vastaus nostaa esiin tietoliikenneyhteydet, liikenteen sujuvuuden sekä oikeanlaiset asumismahdollisuudet. Kotkan kaupungin osalta monipaikkaisuuden mahdollistavia tekijöitä ovat vastauksen mukaan: kansainväliset tietoverkot, asuinympäristön laatutekijät, kaupalliset etätyöpalvelut, kohtuullisen hyvä alueellinen saavutettavuus ja asumisen edullisuus.

Johtopäätöksinä todetaan, että monipaikkaisuus tuskin ratkaisee Kotkan väestömäärään liittyviä ongelmia, mutta vaikuttaa positiivisesti alueen maineeseen ja parantaa elinvoimaa ja hyvinvointia. Kotkalla todetaan olevan hyviä edellytyksiä monipaikkaisuuden toteuttamiseksi ja kehittämisen kärkenä tulisi olla tietoliikenneyhteyksien parantaminen.

8. Palveluiden parantaminen ja kehittäminen

Kaupunginhallituksen vastauksessa kerrotaan valtuustoon ja lautakuntiin nähden sitovista tavoitteista ja mittareista, jotka kyseiset toimielimet määrittävät. Lisäksi kerrotaan niiden seurannan aikamääreistä vuosittain. Esiin nostetaan myös valtuuston tavoitteiden ylätasoinen mittakaava sekä lautakuntatavoitteiden käytännönläheisempi taso.

Seuraavaksi vastaus käy läpi kaupungin vastuualueiden raportointia toimielimille. Mittareiden lisäksi vastaus nostaa esille myös muiden seurantatietojen tärkeyden. Näistä mainitaan erityisesti vastuualueiden toteuttamat kyselyt. Lopuksi kerrotaan tiedolla johtamisen toimenpiteistä ja kehittämisestä. Erityisenä kohteena mainitaan Johdon työpöytä-sovellus, jota kehitetään Sarastian kanssa.

9. Hyvinvointilautakunnan toiminnan laajuus

Kaupunginhallituksen vastauksen alussa kerrotaan nykyisen hyvinvointilautakunnan tehtävien sisällöstä sekä lähimenneisyyden muutoksista, jotka ovat vaikuttaneet edellä mainittuun kokonaisuuteen. Seuraavaksi vastauksessa kerrotaan Kotkan kaupungin yleisestä toimielinten toimintalinjauksesta, jossa käsiteltäväksi saatetaan strategisen tason asioita ja operatiiviset asiat hoidetaan virkamiestasolla. Näin asian todetaan olevan myös nykyisellään hyvinvointilautakunnankin kohdalla. Hyvinvointilautakunnan kokonaisuutta verrataan myös toiseen suureen lautakuntaan, kaupunkirakennelautakuntaan.

Seuraavaksi vastauksessa kerrotaan lautakuntien jäsenille tehdystä kyselystä, jossa toisaalta hyvinvointilautakunnan tehtäväkenttää pidettiin laajana, mutta toisaalta lautakuntarakenteeseen oltiin tyytyväisiä. Vastaus nostaa esiin myös lautakuntien erilaiset luonteet sekä sen, että lautakuntien rakennetta tarkastellaan aika ajoin. Muutokset pyritään tekemään maltillisesti, esim. lainsäädäntöuudistusten tapahtuessa. Sitten vastauksessa todetaan viimeisin kaupunginvaltuuston tekemä ratkaisu lautakuntarakenteen uudistamisesta, jossa hyvinvointilautakunta jaetaan kahteen osaan.

Vastuualueiden tehtävien uudelleenmäärittelyn yhteydessä vastauksessa tuodaan esille se, että tätä tehdään järjestelmällisesti ja toistuvasti. Tarveperusteisuus nousee esiin ja esimerkkeinä kerrotaan mm. varasto- ja logistiikkatoimintoihin sekä lasten kulttuuriin tehdyt muutokset organisaatiossa. Ilmiölähtöisyyden osalta vastaus kertoo ensin, mistä asiassa on kyse. Seuraavaksi vastaus nostaa esiin Kotkan kaupungin vastuualueiden ja työntekijöiden nykymuodossa tapahtuvan ilmiölähtöisyyden soveltamisen sekä sen, että asiaan liittyy vielä uuden opeteltavaa.

10. Kantasatamahanke

Erityistä Kantasatama-hanketta ei ole perustettu, vaan Kantasataman kehittäminen on tapahtunut osahankkeina ja niiden yhdistelminä. Alueen kehittämiseen sisältyy riskejä, mutta mittava riski olisi se, että aluetta ei kehitettäisi. Riskin tärkein hallintakeino on, että Kantasataman kehittäminen säilytetään kaupunkistrategian keskeisenä osana. Kaupunki onkin tunnistanut tekeillä olevassa vetovoima- ja yrittäjyysohjelmassaan kantasataman kehittämisen erääksi kärkihankkeekseen. Kotkan vetovoima- ja yrittäjyysohjelma kertoo siitä, millä toimenpiteillä Kotka 2025 -kaupunkistrategian tavoitteita kaupungin kasvusta ja kehityksestä toteutetaan.

Kantasatamaan rakentuvan ekosysteemin on tarkoitus tehdä alueesta paitsi kaupungin olohuone myös innovaation sydän, joka houkuttelee tulevaisuuden tekijöitä. Visiona on tehdä Kotkan kantasatamasta toimiva kotisatama matkailulle ja yrityksille sekä maailmanluokan toimintaympäristö Kotkassa toimiville, aloittaville ja sijoittumista suunnitteleville yrityksille.

Kantasataman kehittämisen kokonaisuudesta on raportoitu säännöllisesti kaupunginhallitukselle vuodesta 2015 alkaen. Tarkastuksen vuotuisena seurantakohteena alueen kehittäminen on ollut vuodesta 2016 alkaen. Alueen kehittämisessä toteutuneita kustannuksia on seurattu kirjanpidon toimintokoodin avulla sekä laatimalla talousvaikutuksiin kohdistuva laskelma. Tarkastuksen tiedonsaanti perustuu raportointiin kaupunginhallitukselle sekä vuosittaiseen investointisuunnitelmaan.

Maankäyttösopimuksen päätyttyä syyskuussa 2020 ja Kantasataman kehittämisvastuun siirryttyä yksin kaupungille on käynnistetty Kantasataman tulevan kehittämisohjelman laatiminen yhdessä kaupunginvaltuuston kanssa. Tätä on ennakoitu kehittämällä alueelle uutta visiota, jossa korostuvat vuorovaikutteinen kehittäminen, yhteisöllisyys ja yhteistyö alueelle sijoittuvien toimijoiden kanssa. Raportoinnin sisältö muuttuu enemmän hankekohtaiseksi, koska yksittäiset hankkeet etenevät eri tahtiin, eri tavoin rahoitettuina ja eri toimijoiden toimesta, tavanomaisen kaupunki- kehityksen tapaan.

Kehittämisohjelman laatimisen kanssa rinnan on käynnissä kampuksen ja tapahtumakeskuksen toteuttaminen sekä yrityskeskuksen ja hotellin kehittämishankkeet. Myös logistiikan turvapuiston ja matkustajaterminaalin hankkeet etenevät ajallaan toteutusvaiheeseen. Kantasataman rahoituksen

suunnittelu tapahtuu osana kaupungin tavanomaista rahoitussuunnittelua. Hankkeita, joissa kaupunki itse on mukana, seurataan säännöllisen raportoinnin kautta myös riskienhallintaa silmällä pitäen.

Sisäisen tarkastuksen vuosisuunnitelmassa Kantasatama on vahvistettu jatkuvaksi tarkastuskohteeksi. Kotkan kaupungin organisaatiosta on nimetty viranhaltija, jolla on koordinaatiovastuu ko. asioissa. Kokonaiskustannusten seurantaan aiheutuu haasteita siitä, että hankekokonaisuuden kokonaisvaltaista kirjanpidollista seurantaa ei ole perustamisvaiheessa rakennettu siten, että kaikki hankkeeseen kohdistuvat erityyppiset kustannukset olisi mahdollista vetää yhteen ja raportoida tietyltä valitulta ajanjaksolta. Sisäisen tarkastuksen laatimat raportit toimitetaan ulkoiselle tarkastukselle.

11. Aloitteiden käsittely ja kaupungin ja kaupunkilaisten vuorovaikutus

Kaupunginhallituksen vastauksen alussa todetaan kaupungin vastaamattomien valtuustoaloitteiden määrä sekä se, että suurin osa niistä liittyy kaupunkirakennelautakunnan alaiseen toimintaan. Vastaamattomien aloitteiden määräksi mainitaan 32 kappaletta. Valtuustoaloitteiden käsittelystä mainitaan aloitteiden laajuus ja kaupungin työntekijäresurssin kohtaaminen. Työntekijöillä ei ole aina riittävästi aikaa aloitteiden käsittelyyn tai aika on pois jostain muusta työstä. Aloitteiden tehokkaamman käsittelyn yhtenä edistämiskeinona nousee esiin niiden prioriteetti luokan nostaminen. Lisäksi mainitaan se, että aloitteisiin liittyvää valmistelua toteutetaan mahdollisesti muun valmistelun yhteydessä.

Kaupungin ja kuntalaisten vuoropuhelun parantamiseksi tehdyistä toimenpiteistä vastauksessa mainitaan osallistamisen edistämisen toimenpiteet. Edustuksellisen osallistumisen lisäksi mainitaan forum-tyyppiset tilaisuudet, kuntalais- ja asiakaskyselyt, vapaaehtoistoiminta sekä osallistava budjetointi. Lopuksi mainitaan vielä tulevana syksynä valmistuva osallisuusohjelma.

12. Hankinnat

Kaupunginhallitus on antamassaan vastauksessa pyrkinyt vastaamaan mahdollisimman kattavasti esitettyyn kysymykseen: Miten varmistetaan, että hankinnat toteutetaan lain ja ohjeiden mukaisesti. Tarkastuslautakunta oli antanut kysymykseen muutamia eri näkökulmia.

Vastauksen alussa kuvataan laki- ja ohjeympäristö ja kaupunginhankintatoimen organisoituminen taustoitukseksi aiheeseen.

Vastauksessa kerrotaan edelleen, mitä kehitystoimia ja työkaluja tukipalveluna toimiva hankintasuunnittelu on tehnyt varmistukseksi, että henkilöstöllä on käytössään riittävästi tietoa hankintoihin liittyvistä laeista ja ohjeista sekä tehdäkseen hankintatoimesta mahdollisimman läpinäkyvää.

Vastauksesta käy hyvin ilmi mistä hankintoihin liittyvää tietoa ja säännöstöä on löydettävissä. Hankintoja tekevien ja valmistelevien henkilöiden avuksi hankintasuunnittelu on koonnut avuksi runsaasti materiaalia kaupungin intraan Hankinnat ja varasto -sivustolle.

Materiaalissa on ohjeita, käytännönläheisiä esimerkkejä ja mallipohjia, ja sitä täydennetään tarpeen mukaan. Hankintasuunnitteluun voi lisäksi ottaa yhteyttä matalalla kynnyksellä kaikissa hankintoihin liittyvissä kysymyksissä.

Vastauksessa kerrotaan myös, että hankintasuunnittelulla ei kuitenkaan ole määräysvaltaa palvelualueilla tai toimintayksiköissä: hankintojen yleinen valvonta, työkalujen ja pohjien hyödyntäminen sekä annettujen ohjeiden noudattaminen ovat hankintoja tekevien yksiköiden omalla vastuulla.

Vastauksessa on huomioitu, että avoin keskustelu on tärkeä osa hankinnan määrittelyä esimerkiksi silloin, kun tilaajilla ei ole viimeisintä tietoa markkinoilla olevista ratkaisuista, tai hinnoittelumekanismeista tarvitaan lisätietoa, ja että markkinakartoitusta tehtäessä on kuitenkin muistettava hankintalain tarjoajien tasapuolisen ja syrjimättömän kohtelun periaatteet.

Valtiovarainministeriö asetti 5.9.2019 yhteistyössä Kuntaliiton kanssa Vaikuttavat julkiset hankinnat – toimenpideohjelman (Hankinta-Suomi) kansallisen julkisten hankintojen strategian laatimiseksi, julkisten hankintojen toimijoiden yhteistyön lisäämiseksi ja hankintojen vaikuttavuuden kehittämiseksi. Toimenpideohjelmassa on laadittu Suomen ensimmäinen kansallinen julkisten hankintojen strategia, joka julkaistiin 9.9.2020. Hankinta-Suomi ohjelmassa on tunnistettu kehittämisen kärkinä strateginen johtaminen sekä hankintataitojen edistäminen.

Tietojohtaminen ja vaikuttavuuden arviointi tukevat syksyllä 2020 julkistetun valtakunnallisen ohjelman mukaan strategista johtamista.

Kehittämistyön keskiössä tulee olla toimivien ja laadukkaiden tuotteiden ja palveluiden hankkiminen siten, että kaikki osapuolet ovat osallisina prosessissa ja markkinat ovat elinvoimaiset.

Tarkastuslautakunnan arviointi kaupunginhallituksen vastauksista

Yleistä

Tarkastuslautakunta kiittää kaupunginhallitusta laajasta ja monipuolisesta vastauskokonaisuudesta kaupunginhallitukselta pyytämiinsä kysymyksiin. Vastauskokonaisuus toimii kaupungin henkilöstölle ja luottamushenkilöille eräänlaisena, kattavana toiminnan käsikirjana, jopa oppikirjana heille, joille eri käsitteiden sisällöt ja merkitykset ovat vieraita. Se myös antaa kaupunkilaisille laajasti tietoa kaupungin johtamiseen vaikuttavista tekijöistä, toimintojen ja palveluiden organisoinnista ja kehittämisestä.

Tarkastuslautakunta antaa kiitoksensa myös siitä, että monia vastausosioita on tarkasteltu kaikista niistä näkökulmista, joita lautakunta edellytti. Toimintaa ja toimintasuunnitelmia on esitetty selkeästi ja perustellusti. Joissakin osioissa on kuvattu hyvin uhkia ja mahdollisuuksia sekä tunnistettu myös esteitä.

Tarkastuslautakunta toteaa, että muutamat vastaukset sisältävät enemmän käsitteiden kuvauksia kuin vastauksia annettuihin kysymyksiin.

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että uhkiin varaudutaan ja mahdollisuudet hyödynnetään. Lautakunta myös korostaa, että mikäli joitakin toimenpiteitä pidetään merkityksellisinä kuntalaisten ja organisaation kannalta, niin esteet eliminoidaan.

Tarkastuslautakunta tulee seuraamaan, miten kaupunginhallituksen kuvaamia toimenpiteitä ja suunnitelmia toteutetaan.

1. Johtaminen ja päätöksenteko

Kaupunginhallitus on vastauksessaan kattanut monipuolisesti tarkastuslautakunnan esittämät näkökulmat liittyen Kotkan johtamiseen ja sen taustalla vaikuttaviin päätöksentekoprosesseihin. Uusia työkaluja on otettu käyttöön tukemaan päätöksentekoa ja henkilöstöä koulutetaan määrätietoisesti, kuitenkin niin, että tavoitteet ja tulokset ovat prioriteetti, ei itse prosessit. Vastauksessa välittyy viesti, että johtaminen on pitkäjänteistä ja ammattimaista, mutta tarvittaessa on valmius myös reagoida nopeasti muuttuviin niin sisäisiin kuin ulkoisiin tekijöihin.

Tarkastuslautakunta korostaa, että sen tehtävä on ulkoinen tarkastus ja pääsääntöisesti strategisen tason arviointi. Hallitukselle esitetty kysymys kohdentui valtuustotason tiedolla johtamiseen ja päätöksentekoon, jossa onnistumisen edellytyksenä on tutkitun tiedon, tulokellisuuden arvioinnin tulosten ja vaikutuslaskelmien hyödyntäminen.

Vastauksessaan hallitus käsitteli lähinnä operatiivisen toiminnan tieto-/tiedolla johtamista, jossa mm. prosessikuvauksilla, tietohallinnalla, rekistereillä ja arkistoilla on roolia. Tarkastuslautakunnalla ei varsinaisesti ole kosketuspintaa operatiiviseen toimintaan muutoin kuin toiminnan tulokellisuuden ja tarkoituksenmukaisuuden arvioinnin osalta.

2. Talous ja talouden tasapainotus

Tarkastuslautakunta nosti tarkoituksenmukaisuuden arvioinnin perusteella esiin useita kysymyksiä, jotka koskettivat talouspäätösten kuntalaislähtöisyyttä. Tässä kuntalaiset ovat tarkastelun ja päätösten kohderyhmänä. Toisin sanoen kysymyksen tarkastelukulmana oli, miten kuntalaisille kohdennettuja palvelutarpeita tunnistetaan ja palveluja priorisoidaan rahoitettavaksi mm. budjettipäätösten yhteydessä. Hallituksen vastaus käsitteli asiaa käänteisesti ts. kuntalaisten mahdollisuudesta osallistua budjetointiin.

Tarkastuslautakunta toteaa, että hallitus ei ole varsinaisesti vastannut sille osoitettuihin kysymyksiin. Vastauksessa on kuitenkin avattu monipuolisesti osallistuvaa budjetointia. Lautakunta on ilahtunut uuden, kuntalaisten vaikutusmahdollisuuksia lisäävän toimintakulttuurin haltuunotosta ja toivottaa menestystä osallistuvalla budjetoinnilla.

3. Koulutus ja osaaminen

Vastauksessaan kaupunginhallitus on kiittävästi analysoinut ja kuvannut toimenpiteitä ja eri tahojen kanssa tehtävää yhteistyötä koulutuksen ja osaamisen kartuttamiseksi sekä kohtaantoongelman parantamiseksi.

Toiminnan ja yhteistyön merkitystä ja vaikuttavuutta on tarkasteltu sekä yksilön, eri yhteisöjen, että yhteiskunnan näkökulmasta. Kuvauksissa on myös tunnistettu kiittävästi yleisiä ongelmia ja kehitystarpeita sekä ryhmäopetuksesta ja yksilöstä itsestään johtuvia kehityksellisiä ja toiminnallisia esteitä.

Tarkastuslautakunta toteaa, että paljon tehdään ja paljon tapahtuu. Tästä huolimatta kysymykset ovat jatkossakin aiheellisia myös eri yhteistyötahojen kanssa tarkasteltaviksi.

4. Perhepoliittinen ohjelma

Tarkastuslautakunta toteaa, että koottavan perhepoliittisen ohjelman perustana tulisi olla tutkittua tietoa kotkalaisten lasten, nuorten ja perheiden tilasta sekä, että lapsi- ja perhetyön resursoinnin tulee olla riittävää.

Tarkastuslautakunta toteaa tyytyväisenä, että monien tahojen yhteistyönä laaditut, lasten, nuorten ja perheiden tavoitteelliset hyvinvointiohjelmat tullaan kokoamaan yhdeksi kokonaisuudeksi, kaupungin perhepoliittiseksi ohjelmaksi.

5. Työllisyys

Tarkastuslautakunta katsoo, että kaupunginhallitus ei ole vastauksessaan esittänyt riittäviä perusteluita työllisyystoimenpiteiden hoidon ja henkilöstön ulkoistamiselle Kymsoteen. Tärkeintä tässä tilanteessa olisikin kokonaissuunnitelman aikaansaaminen Kotkan kaupungin työllisyysasioiden hoitamisesta sekä riittävien resurssien varaaminen suunnitelman toteuttamiseen.

Tarkastuslautakunta huomauttaa, että nykytilanteessa näyttää päinvastoin siltä, että työllisyysasioiden hoitamisessa vastuu on siirtymässä entistä laajemmin kunnille. Parhailtaan on käynnistymässä muun muassa mittava työllisyyden kuntakokeilu vuosina 2021–2023. Tarkastuslautakunta haluaa myös kiinnittää huomiota työllisyyttä koskevaan tarkastusraporttiin n:o 3 vuodelta 2020, jossa on seikkaperäisesti analysoitu työllisyyskysymystä. Raportti tulee kaupunginhallituksen käsiteltäväksi kevätkaudella.

6. Yrittäjyys ja yrittäjyyden edistäminen

Kaupungin ja yrittäjien välinen yhteistyö ja jatkuva vuoropuhelu on tärkeää vaikuttavuudeltaan tarkoituksenmukaisen elinkeinopolitiikan luomiseksi ja kehittämiseksi. Suuret yritykset tuovat Suomeen edelleen eniten vientituloja maahamme, mutta valtaosa yrityssektorin työpaikoista on pienissä ja keskisuurissa yrityksissä.

Erikokoisten yritysten keskinäinen riippuvuus on vahvaa. Suomen yritykset työllistävät 1,5 miljoonaa ihmistä. Koko 2000-luvulla uudet työpaikat Suomessa ovat kuitenkin syntyneet pieniin ja keskisuriin yrityksiin. Vuosina 2001–2019 pk-yritykset loivat työpaikkoja yli 160 646 hengelle. Näistä työpaikoista 81 095 syntyi alle 50 hengen yrityksiin.

Monipuolinen erikokoisten yritysten joukko eri aloilla mahdollistaa kasvun löytymisen monesta suunnasta. Tämä edesauttaa sitä, etteivät yksittäisten yritysten vaikeudet heilauta liikaa koko kansan- tai kaupungintaloutta.

7. Monipaikkaisuus

Monipaikkaisuus ja sen mahdollistaminen on huomioitu Kotkan strategiassa. Alueella on jo luonnostaan monia vetovoimatekijöitä, kuten monipuolinen luonto ja alueelliset palvelut. Tiedostetaan, että se ei kuitenkaan ilmiönä näyttäisi ainakaan vielä ratkaisevan alueen taantumista väestöllisesti. Näin ollen laajamittaisen monipaikkaisuuden tukeminen ja sen vaatimat investoinnit sekä palveluiden rahoittaminen nousevat vastauksessa oikeutetusti hyvin esille.

8. Palveluiden parantaminen ja kehittäminen

Hallituksen antamassa vastauksessa mittareiden toteumien esittely jää puutteelliseksi. Tekstissä enemmän esitellään, miten mittareita käytetään ja kuinka usein niitä tarkastellaan, mutta varsinaisten mittarien esittely ja tulosten tarkastelu puuttuvat vastauksesta. Tekstistä kuitenkin ilmenee, että mittareita käytetään ja niitä tarkastellaan ja kehitetään säännöllisin väliajoin.

9. Hyvinvointilautakunnan toiminnan laajuus

Vastauksesta käy ilmi lautakuntarakenteen toimivuus ja sitä käsitellään esimerkkien avulla ymmärrettävästi. Vastuualueiden mahdollista uusjakoa esitellään, ja kerrotaan sen eteen tehdyistä toimista kaupungin valtuustossa, mm. hyvinvointilautakunnan kahtia jako. Hyvinvointilautakunta jakaantuu kahteen osaan; hyvinvointilautakuntaan sekä kasvatus- ja koulutuslautakuntaan. Lisäksi ilmasto- ja ympäristöpolitiikkaan liittyvät asiat lisätään osaksi myös kaupunkirakennelautakunnan tehtäviä. Tekstissä myös esitellään ilmiölähtöisyyttä, koko ajan vaikeutuvaa toimintaympäristöä ja asiantuntijatehtävien päätösten hankaloitumista. Teksti vastaa pääosin esitettyihin kysymyksiin ja tarjoaa kattavaa tietoa kyseisten asioiden tilasta.

Hallituksen vastauksessa käsitellään kattavasti tarkastuslautakunnan kysymät kysymykset. Tekstissä vastataan näkökulmiin ja kerrotaan esimerkein asioiden laidasta. Tekstistä saa hyvän käsityksen hyvinvointilautakunnan vastuualueista ja niiden erityiskysymyksistä.

10. Kantasatamahanke

Kantasataman kehittäminen on tapahtunut osahankkeina ja niiden yhdistelminä. Alueen kehittämiseen sisältyy sekä yksittäisiä että kokonaisvaltaisia riskejä.

Kaupunginvaltuusto päätti 3.5.2021 myöntää 10 milj. euron lisärahoituksen kaupungin oman konserniyhtiön Kotkan Julkiset Kiinteistöt Oy:n sijoitetun vapaan pääoman rahastoon Backstaff Oy:n tapahtumakeskus Satama-Areenan rakennuttamiseksi.

Kaupunginvaltuusto päätti kuitenkin myös pyytää kaupunginhallitusta aloittamaan sisäisen tarkastuksen toimesta selvityksen, jossa arvioidaan tapahtumakeskuksen rahoituskokonaisuus, rakentamiseen liittyvä prosessi ja kustannusten nousuun vaikuttaneet tekijät. Selvityksen tulee ulottua tapahtumakeskusta toteuttavaan ja sitä rahoittavaan yhtiöön. Selvityksessä on myös arvioitava muiden mukana olevien konserniyhtiöiden ja Kotkan kaupungin vaikutus kustannuskehitykseen.

Koska tarkastusta tältä osin ei ole vielä suoritettu tarkastuslautakunta ei vielä tässä vaiheessa katso tarkoituksenmukaiseksi arvioida sen keskeisimmän osatekijän Satama Areenan rakennuttamisen ollessa selvityksen alaisena toisaalla.

Tarkastuslautakunta toteaa, että riskien tärkein hallintakeino on, että Kantasataman kehittäminen pidetään mahdollisimman avoimena ja sen tarkastus säilytetään kaupunkistrategian ja sisäisen tarkastuksen keskeisenä ja jatkuvan tarkkailun osana.

11. Aloitteiden käsittely ja kaupungin ja kaupunkilaisten vuorovaikutus

Tarkastuslautakunta toteaa, että hallitus on vastannut laajasti lautakunnan asettamiin kysymyksiin. Varsinkin aloitteiden käsittelyä koskevan kysymyksen osalta on kuvattu monia inhimillisiä ja ymmärrettäviä syitä aloitevastausten viiveeseen. Hallitus myös muistutti ohjeesta, jonka perusteella aloitteiden määrää voidaan vähentää.

Tarkastuslautakunnan mielestä ymmärrystä ja malttia tarvitaan molemmin puolin. On kuitenkin merkityksellistä pitää kiinni valtuustopäätöksestä, joka edellyttää reagointia aloitteeseen puolen vuoden sisällä. Riittänee, että aloitteenjättäneelle henkilölle tai taholle ilmoitetaan sen vastaanotosta ja kerrotaan mahdollinen aloitteen tarvitsema käsittelyaika. Jos käsittelyaika venyy, aloitteen jättänyttä informoidaan asiasta.

Tarkastuslautakunta korostaa, että "rästissä" oleviin aloitteisiin vastataan ennen uuden valtuuston aloittamista.

Tarkastuslautakunnan kysymykseen johtavien luottamushenkilöiden ja viranhaltijoiden asianmukaisesta reagoinnista heille lähetettyihin kysymyksiin ja kirjeisiin hallitus nosti esiin hallinnossa noudatettavan periaatteen vastata niihin kohtuullisessa ajassa.

Kaupunkilaisten ja kaupungin vuorovaikutuskysymyksen kohdalta tarkastuslautakunta pitää erityisen merkityksellisenä, että valmisteilla oleva osallisuussuunnitelma korostaa kuntalaisten osallisuuden sekä kuntalaisten ja kaupungin vuorovaikutuksen lisääntymistä.

Tarkastuslautakunta muistuttaa, että kaupunkilaisten odotukset ja hallinnon näkemys kohtuullisesta ajasta eivät aina ehkä kohtaa.

12. Hankinnat

Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan kaupungin tulisi esimerkiksi Hankinta-Suomi ohjelmassa huomioidun mukaisesti hyödyntää siinä tunnistetun kehittämisen kärkinä sääntöjen tuntemisen lisäksi strateginen johtaminen sekä hankintataitojen edistäminen. Kehittämistyön runkona tulisi olla toimivien ja laadukkaiden tuotteiden sekä palveluiden hankkiminen siten, että kaikki osapuolet ovat osallisina prosessissa ja markkinat ovat elinvoimaiset. Valtiovarainministeriön julkaisemassa ohjelmassa on tunnistettu se, että innovaatiot syntyvät parhaiten mahdollistavien ajatusten myötätulessa.

Hankintataitojen jatkuva myös paikalliset yritykset huomioiva kehittäminen on edellytys onnistuneille hankinnoille.

Osaamisen kehittämisessä ei tule keskittyä pelkästään kilpailutusprosessin tekniseen läpivientiin, vaan kehittämisessä tulee huomioida laajemmin koko prosessi organisaation tarpeiden suunnittelusta tehtyjen sopimusten ja toimittajien hallintaan.

Kaupungin uudessa ilmasto-ohjelmassa kaupunki mm. sitoutui kiertotalouden toimintamallien edistäminen sekä ottamaan ilmastonäkökulman huomioon koko kaupunkikonsernin hankinnoissa.

Hankintaosaamista tarvitaan läpi koko kaupunkiorganisaation, eikä kaupungin olemassa olevaa hankintaosaamista tule nähdä pelkästään erillisenä teknisenä tukitoimintona hankintoja tekeville yksiköille, jotka kukin toimivat omalla vastuullaan oman toimintakenttensä muodostamassa joskus hyvinkin rajallisessa viitekehyksessä.

Liian pienelle huomiolle on kaupungin vastauksessa jäänyt ne tarkastuslautakunnan antamat eri näkökulmat aiheen käsittelemiseksi, kuten esimerkiksi hankintojen elinvoimaa edistävät ratkaisut.

4. Strategian ja valtuuston asettamien tavoitteiden toteutuminen ja tuloksellisuus

Kaupunkistrategia Kotka 2025

Vuonna 2020 Kotkan kaupunkistrategia oli sovellettavana toisena toimintavuotenaan. Kotka2025 - kaupunkistrategian visio on "Kotka - Väylä uusiin mahdollisuuksiin". Strategia rakentuu kolmen poijun, Oppiva ja yrittävä Kotka, Upean elinympäristön Kotka ja Yhteinen Kotka sekä eKotka ja Kestävä talous - kokonaisuuksista. Jokaiselle näistä on omat strategiset tavoitteet, mittarit (valtuustoon nähden sitovat strategiset mittarit) ja palvelulupaukset. Vuonna 2019 perustetut kaupunkistrategian poijujen strategiaryhmät toimivat suunnitelmallisesti strategian edistämiseksi vuoden 2020 aikana.

Valtuuston asettamien strategisten tavoitteiden ja palvelulupausten toteutumisen, tuloksellisuuden ja tarkoituksenmukaisuuden arviointi

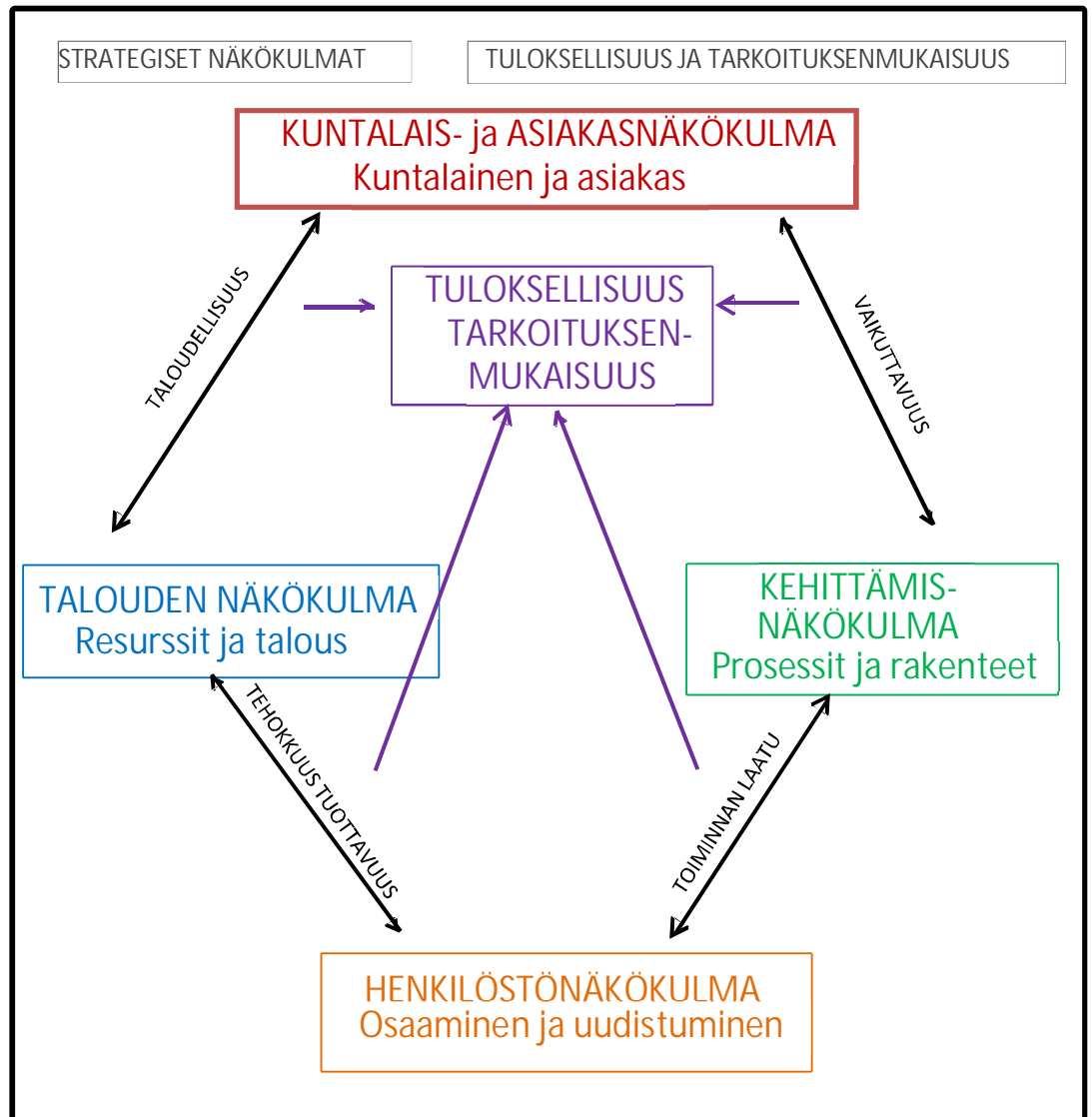
Valtuuston asettamien strategisten tavoitteiden ja palvelulupausten toteutumisen arviointi Kotkan kaupungin (emo) sekä konserniyhtiöiden osalta perustuu vuoden 2020 tilinpäätöstietoihin sekä vuoden aikana toteutuneisiin luottamushenkilöiden, viranhaltijoiden ja konserniyhtiöiden edustajien kuulemisiin.

Toiminnan tuloksellisuuden arviointi

Tuloksellisuuden arviointi antaa tietoa organisaation kokonaisvaltaisesta onnistumisesta. Se mahdollistaa organisaation onnistumisen vuosittaisen vertailun. Keskeistä tuloksellisuuden arvioinnissa ovat toimivat ja yksiselitteiset mittarit, jotka kuvaavat päätösten, toiminnan ja palvelujen

- vaikuttavuutta kuntalaisille ja asiakkaille sekä yhteiskunnallisesti
- laatua
- tehokkuutta/tuottavuutta
- taloudellisuutta.

Oheisessa arvioinnin viitekehyksessä kuvataan mittareiden keskinäisiä suhteita ja vaikutuksia, joiden perusteella voidaan arvioida toiminnan ja palvelujen kuntalais-, asiakas- ja yhteiskuntavaikuttavuutta, prosessien ja rakenteiden kehittämis- ja muutostarpeita, henkilöstön osaamis- ja uudistumistarpeita sekä toiminnan ja palveluiden resursointia ja talousvaikutuksia. Viitekehys toimii tarkastuslautakunnan laatiman tuloksellisuusarvioinnin perustana.

Kuvio: Arvioinnin viitekehys

Toiminnan tarkoituksenmukaisuuden arviointi

Toiminnan tarkoituksenmukaisuuden arvioinnin kriteereitä ja näkökulmia ovat:

1. Koronasta toipuminen, seuraamukset ja toimenpiteet
2. Ulkoistettujen palvelujen seuranta
3. Vaikutusten arviointi ja vaikutuslaskelmat päätösten perustana
4. Käsitteiden ja ilmiöiden avaaminen ja analysointi
5. Kestävät ja vastuulliset hankinnat
6. Vammaisneuvoston asiantuntijuuden hyödyntäminen
7. Kotkan väestörakenne ja syntyvyys

8. Johtamis- ja päätöksentekokulttuuri
9. Tavoitteellinen kumppanuus
10. Oppimispolku varhaiskasvatuksesta yliopistoon ja elinikäiseen oppimiseen
11. Kotkan lukiokoulutus
12. Konserniyhtiöiden tarkoituksenmukaisuus

Kaupungin organisaatio

Kotkan kaupungin organisaatio uudistettiin vuoden 2019 alusta. Organisaatiouudistuksen taustalla oli Kymsoten toiminnan aloittaminen vuoden 2019 alusta. Kymsoten organisaatioon siirtyi Kotkan kaupungin vanhasta organisaatiosta sosiaali- ja terveystalvet.

Kaupunginhallitus

Kaupunginhallitus vastaa kaupungin hallinnosta ja taloudenpidosta sekä valtuuston päätösten valmistelusta, täytäntöönpanosta ja laillisuuden valvonnasta. Lisäksi johtosäännössä todetaan kaupunginhallituksen tehtäviksi huolehtia kaupungin johtamisesta ja kehittämisestä valtuuston asettamien tavoitteiden, hyväksymien strategioiden ja suunnitelmien sekä tekemien päätösten mukaisesti sekä Kotka-konsernin ohjauksesta ja valvonnasta.

Kaupunginhallituksen alaisen toimintaan sisältyy kaupunginhallitus, vanhus- ja vammaisneuvosto, nuorisovaltuusto, kaupunginhallituksen alaiset avustukset, muut yhteiset kustannukset ja yhteistoimintaosuudet sekä hallinto- ja talous- ja henkilöstöasioiden yksiköt.

Kaupunginhallituksen toiminnan keskiössä vuonna 2020 olivat koronaviruspandemiaan liittyvät toimenpiteet. Hallintosääntöön tehtiin tarvittavat päivitykset ja kaupunginjohtajalle säädettiin erityistoimivaltaa valmiusjohtoryhmän toimintaan liittyen. Yritys- ja yhteisövuokralaisten tilannetta helpotettiin erityisin toimenpitein ja yleisötapahtumista mm. Meripäivät jouduttiin perumaan. Kantasataman kehittämistä edistettiin monin toimenpitein edelleen vuonna 2020 ja perustettiin Kotkan Tapahtumakeskus Oy.

Valtuustolle päätettäväksi eteni kaupunkistrategian ohjelmat, kulttuurisuunnitelma 2020–2025, osallisuusohjelma 2021–2025 sekä ilmasto-ohjelma 2021–2030. Kaupunginhallitus hyväksyi myös Kotkan valmiussuunnitelman yleisen osan.

Edunvalvonta-asioissa olivat vahvasti esillä sote-maakuntahallinnon lakiehdotukset, Itäinen Rantarata-hanke sekä VT 15-kehittäminen. Isoista tapahtumista edistettiin Tall Ship's Race isännöityä vuodelle 2024 sekä Jukolan viestin järjestämistä vuonna 2025 tai 2026.

Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä

Vuoden 2020 tilinpäätöstilanteessa organisaatiossa tunnistettiin yhteensä 72 kpl strategisia tavoitteita uhkaavaa riskiä. Strategiseen luokkaan sijoitettiin yhteensä 24 riskiä, operatiiviseen luokkaan yhteensä 52 riskiä ja taloudelliseen luokkaan yhteensä 12 riskiä - vahinkoriskihavaintoja ei kirjattu lainkaan. Useille riskeille luokiteltiin ominaisuuksia useammasta kuin yhdestä riskiluokasta.

Hallintoyksikkö

Hallintoyksikön toiminnassa koronaviruksen vaikutukset näkyivät vähäisissä määrin. Näkyvin vaikutus oli palvelupiste Ruorin sulkeminen määräajaksi. Koronaviruksen vaikutuksia näkyi myös tilavaraustoiminnassa sekä sähköisen päätöksenteon kokonaisuuden rakentamisessa.

Hallintoyksikön organisoitumisessa tapahtui kirjaamon ja asianhallinnan yhdistyminen hallintopalveluiksi. Lisäksi tapahtui yksikön sisäisiä muuttoja esim. asiakaspalvelupiste Ruorin osalta. eKotka-strategiapojjun mukaista sähköisten palvelujen kehittämistä tapahtui vuoden 2020 aikana paljon. Lisäksi vuoden aikana voimaan astunut tiedonhallintalaki aiheutti merkittäviä toimenpiteitä vuoden aikana.

Henkilöstöasioiden yksikkö

Henkilöstöasioiden yksikön toimintaa leimasi vahvasti koronaviruksen aiheuttamat toimenpiteet. Tilanteen seuranta, ohjeistus, tiedottaminen, resurssipankin perustaminen sekä etätöyön periaatteiden toteuttaminen olivat merkittäviä toimenpiteitä.

Henkilöstöasioiden yksikön toimintaan tulee sisältymään vuoden 2021 alusta myös rekrytointitoiminta ja tämän muutoksen suunnittelu soi paljon resurssia. Keskeisenä toiminnan painopisteenä oli edelleen kehittää hr- ja esimiestoimintaa sekä johdon tukea myös poikkeusoloissa. Henkilöstöohjelman mukaista perustoimintaa pystyttiin suorittamaan osan aikaa vuodesta.

Talouslyksikkö

Talouslyksikön toiminnassa koronaviruksen vaikutukset näkyivät varsinkin etätöiden lisääntymisenä sekä etätöiden toteuttamisen toimenpiteinä organisaation tasolla. Lisäksi riskienhallinnan korostuminen valmiusjohtoryhmän toiminnassa oli merkille pantavaa. Vuoden aikana merkittävimpiä kehittämistoimenpiteitä olivat hankintatoiminnan tehostaminen, varaston toiminnan sopeuttaminen, maksuvalmiuden muokkaaminen, kuntatilastoinnin kehittäminen sekä erillisten tietojärjestelmähankkeiden edistäminen (mm. M365). Organisaatiomuutoksia toteutui varaston osalta ja varastotoiminnot siirtyivät osaksi teknisiä palveluja 1.7.2020 lukien.

Valtiolta on erityisesti tukenut julkista taloutta voimakkaalla tavalla ja siten myös kaupunki on taloudellisessa mielessä pärjännyt verrattain hyvin. Kuntakenttä on saanut vuonna 2020 kokonaisuudessaan kertaluontoisia valtionosuuksia (koronatuot) yhteensä yli 1,5 miljardia euroa, joka on osaltaan tullut sekä suoraan Kotkalle tai kuntayhtymille, joissa kaupunki on osallinen. Odotettua parempi verokertymä tämän lisäksi oli omiaan helpottamaan kaupunginhallituksen taloudellista toimintaa ja tilannetta.

Valtuustolle päätettäväksi eteni kaupunkistrategian ohjelmat, kulttuurisuunnitelma 2020–2025, osallisuusohjelma 2021–2025 sekä ilmasto-ohjelma 2021–2030. Kaupunginhallitus hyväksyi myös Kotkan valmiussuunnitelman yleisen osan. Ilmasto-ohjelman mukaan kaupunki esim. sitoutui kiertotalouden toimintamallien edistäminen sekä ottamaan ilmastönäkökulman huomioon koko kaupunkikonsernin hankinnoissa.

Kotkassa arvioidaan säännöllisesti kaupunginhallituksen työilmapiiriä. Kaupunginhallituksen jäsenet ovat ilmapiiriin tyytyväisiä ja he kokevat vaikutusmahdollisuutensa hyväksi. Myös yhteistyö kaupungin viranhaltijoiden kanssa koetaan toimivaksi.

Kaupunginhallituksen hyvä työilmapiiri on ollut erityisen tärkeää tilanteessa, jossa kaupunginhallituksen toiminnan keskiössä vuonna 2020 olivat koronaviruspandemiaan liittyvät keskitetyt toimenpiteet. Kaupunginjohtajalle säädettiin erityistoimivaltaa valmiusjohtoryhmän toimintaan liittyen.

Ympäristölautakunta

Ympäristölautakunta suorittaa eri laeissa rakennusvalvontaviranomaiselle sekä terveydensuojelu- ja ympäristöviranomaiselle säädetyt tehtävät. Lisäksi ympäristölautakunta huolehtii elintarvike-, eläinlääkintähuolto- ja muun lainsäädännön mukaan terveyslautakunnalle säädetyt tehtävät. Kotkan ja Pyhtään ympäristölautakunnat muodostavat yhteisen ympäristölautakunnan.

Ympäristökeskus

Vuotta 2020 leimanneen koronaepidemian vuoksi ympäristölautakunnan valvontasuunnitelmien mukaiset tarkastukset eivät ole toteutuneet täysimääräisenä ja viranomaisvalvonta on painottunut akuutteihin tarkastuksiin. Kotkan ja Pyhtään välinen yhteistoimintasopimus ympäristönsuojelun ja ympäristöterveydenhuollon viranomaistehtävien hoidosta päivitettiin vuoden aikana. Yhtenä merkittävänä toimenpiteenä oli ilmasto-ohjelman valmistuminen vuosille 2021–2030. Kotkan kaupunki liittyi vuoden aikana Suomen Kuntaliiton kuntien monimuotoisuustyötä tukevaan Luontokunnat-verkoston. Eläinlääkintähuollon toimintaa leimasi vuoden aikana resurssivajeesta johtuva kuormitus.

Rakennusvalvonta

Rakennusvalvonnan toimintaa leimasi koronaviruksen aiheuttama etätöihin siirtyminen ja sähköinen tehtävien hoitaminen. Vuoden aikana kehitettiin sähköistä asiointia mm. lupaprosessien ja piirustusten digitoinnin kautta.

Vuonna 2020 Kotka liittyi Suomen Kuntaliiton kuntien monimuotoisuustyötä tukevaan Luontokunnat verkostoon.

Lautakunnan toiminnalliset tavoitteet eivät ole pandemian vuoksi kaikilta osin toteutuneet.

Ulkoinen toimintakate alittui arvioidusta 366 321 euroa sekä toimintatuottojen ylittymisen (69 435 €), että ulkoisten toimintakulujen säästöjen johdosta.

Rakennusvalvonnan tehtäväalueella tuotot ylittivät 104 744 €.

Ulkoisten toimintakulujen säästö toteutui kaikkien tehtäväalueiden budjetissa, säästöä kertyi talousarvioon nähden 296 000 €.

Kaupunkirakennelautakunta

Lautakunnan yleisenä tehtävänä on johtaa ja kehittää kaupunkisuunnittelun ja teknisten palveluiden vastualueen toimintaa ja vastata niiden tuottamien palvelujen tuloksellisesta järjestämisestä, tuottamisesta ja kehittämisestä kaupunkistrategian linjausten mukaisesti sekä seurata ja arvioida palveluiden vaikuttavuutta ja edistää kuntalaisten ja palvelujen käyttäjien mahdollisuutta osallistua palvelujen kehittämiseen.

Kaupunkisuunnittelun vastuualueella edistettiin vuoden aikana Kantasataman alueen kokonaisuutta sekä useita merkittäviä kaavakokonaisuuksia. Lisäksi tehtiin liikennehankkeiden edunvalvontaa ja

neuvoteltiin Väyläviraston kanssa ajankohtaisista kohteista. Muita tehtäväkokonaisuuksia olivat liikkumisen ohjelman valmistelu ja muut eri liikkumismuotojen kehittämissuunnitelmat sekä kaupunkipyörien järjestäminen. Maanhankinnassa etenivät UPM Kotkan biojalostamo Mussalon satamassa sekä Keltakallion teollisuusalueen laajennus suurille teollisuushankkeille. Henkilöstökuljetusyksikkö joutui sopeuttamaan omaa toimintaansa koronaviruksen takia ja toisaalta toteutti suuren määrän kiireisiä kuljetusten ja joukkoliikenteen muutoksia.

Teknisten palvelujen vastuualueen rakennemuutos aloitettiin joulukuussa 2019. Yt-menettelyn jälkeen kaupunkirakennelautakunta hyväksyi maaliskuussa 2020 rakenne- ja toimintasääntömuutokset. Varastotoiminnot siirtyivät teknisten palvelujen vastuualueelle kesällä. Vastuualueen turvallisuusjohtamisessa aloitettiin järjestelmän rakentaminen. Keväällä toteutettiin vastuualueen tukikohtiin kyberturvallisuustestaus palveluntuottajayrityksen, tietohallinnon ja työsuojelun kanssa yhteistyössä. Merkittävin turvallisuusinvestointi on Turvapuisto -hankkeen etenemistä tukeva Kantasatama I-5 -satamarakennuksen saaminen kaupungin käyttöön.

Teknisten palveluiden organisaatiomuutos vaikutti erityisesti tuotanto-organisaation rakenteeseen. Kiinteistöhuolto siirtyi toimitilahallinnosta uuteen Rakennukset palveluyksikköön. Vuoden tekemisissä korostuivat sisäilma-asiat, tilojen vuokraaminen, tilojen hankesuunnittelu sekä rakennusten purkutyöt.

Organisaatiomuutoksen myötä arkkitehtisuunnittelun nimi muutettiin rakennussuunnitteluksi. Rakennussuunnittelun merkittävimpiä kohteita vuoden aikana olivat Kotkan kirjasto, Karhulan päiväkotit, Katariinan uimala ja Karhuvuoren urheilutalo. Hankesuunnitelmat valmistuivat Pihkoon koulun sekä Karhulan paloaseman kohdalla.

Talorakennuttamisen kustannuspaikkakokonaisuus aloitti toimintansa organisaatiomuutoksen yhteydessä rakennuttamisen palvelualueen jakautuessa Rakennukset- ja Infrapalveluyksiköihin. Pihkoon koulurakennuksen purku oli yksi merkittävimmistä tehtävistä. Kantasataman tulevien hankkeiden alta purettiin kesällä E7 varistorakennus sekä joulukuussa Tornatorintie 102 puurakennus. Talokunnossapidon merkittävimpiä kohteita olivat Karhulan koulu, Karhulan liikuntahalli, Opintokeskus Karhu, Kotkantie 2., kaupungintalo sekä Otsolan koulu.

Aiemmin toimitilahallinnossa isännöinnin alla toiminut kiinteistöhoito eriytyi Rakennukset-palveluyksikköön. Isona ponnisteluna on meneillään kiinteistöhoitoon mitoitettu. Puhtauspalveluissa Kotkan kaupunki keskitti Kymsotea palvelevan palvelutuotannon Kastek Oy:lle 1.4.2020 alkaen.

Infran osalta vuoden 2020 merkittävimpiä suunnittelukohteita olivat Ristinkallion ja Itärannan vesihuoltosaneeraukset, Munsaaren infra sekä Kantasataman ja UPM:n biojalostamon infra. Puistotoimi ja liikuntapaikat toteuttivat omaa toimintaansa suunnitelmien mukaisesti.

Kaupunkisuunnittelun ja teknisten palvelujen kehittämiseksi tehty työ on jatkunut vuonna 2020 vaikeista koronaolosuhteista huolimatta hyvin. Kummankin vastuualueen keskeisimmät toimintatavoitteet on suurimmaksi osaksi saavutettu.

Kaupunkikehityshankkeiden osalta vastuualue on muun muassa edistänyt Kantasataman alueen sekä kampus- ja tapahtumakeskuskokonaisuuden toteutumista. Teknisten palvelujen kehittämishanke hallinto- ja toimintasääntöjen sekä toiminnan rakenteen päivittämiseksi yt-menettelyineen on suotu hyväksytyksi maaliskuussa 2020. Vastuualueen rakennemuutos johtamis- ja kokonaisturvallisuuden kehittämishankkeineen on ollut myös tieteellisestä näkökulmasta arvioiden merkittävä, ja saanut kansainvälistä huomiota, minkä tarkastuslautakunta tyydytyksellä toteaa.

Tulostavoitteet toteutuivat tärkeimmiltä osiltaan. Toimintakate oli 2,0 milj. € lisätalousarviota parempi ja 0,9 milj. € alkuperäistä talousarviota parempi. Toteutuneesta toimintakulujen säästöstä tuli kaupunkisuunnittelun vastuualueelta 0,9 milj. € ja teknisten palvelujen vastuualueelta 5,9 milj. €.

Hyvinvointilautakunta

Hyvinvointilautakunnan tehtävänä on varhaiskasvatuksen, esiopetuksen, perusopetuksen, lukiokoulutuksen, aamu- ja iltapäivätoiminnan, nuorisotyön, lastenkulttuurin, liikuntapalvelujen ja vapaan sivistystyön palvelujen järjestäminen. Sen lisäksi hyvinvointilautakunnan tehtävänä on hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen, kunnalle kuuluvat maahanmuuttoasiat sekä sosiaali- ja terveydenhuollon asiat. Hyvinvointilautakunta huolehtii kunnalle toimialaansa koskevassa erityislainsäädännössä määrättyjen tehtävien suorittamisesta.

Opetustoimen vastuualue

Koronaviruksen vaikutuksista näkyvimät olivat perus- ja lukio-opetuksen siirtyminen etäopiskeluun ja ruokajakelun järjestäminen. Perusopetus oli etäopiskelussa kevättalvella ja lukio lukuvuoden loppuun, samoin kun loppuvuodesta joulukuussa. Digitalisaation edistämisen osalta peruskoulujen laitekantaa on kehitetty vuoden aikana. Kouluverkon osalta merkittävimmät asiat olivat Pihkoon koulun rakentamisen päätökset sekä Karhulan alueen kouluhankkeen edistäminen. Langinkosken uusi koulu otettiin käyttöön vuoden 2020 alussa.

Varhaiskasvatuksen vastuualue

Varhaiskasvatuksessa oli vahvasti esillä uuden varhaiskasvatussuunnitelman haltuunotto ja toteuttaminen. Koronaviruksen vaikutuksia olivat lasten kotona oleminen ja siihen reagointi mm. maksujen ja palvelutakuiden osalta. Koronaviruksella oli vaikutusta myös esiopetukseen osallistuvien määrään. Esiopetuksessa oleville järjestettiin mm. ruokajakelu. Perhepäivähoidon toimintaa leimasi vahva sisällöllinen kehittäminen vuoden aikana.

Nuorisotyön yksikkö

Nuorisotyölle koronaviruksen vaikutukset näkyivät kasvokkain tapahtuvan ryhmämuotoisten toimintojen peruuntumisena sekä avoimen nuorisotilatoiminnan sulkemisena. Nuorisotyö siirtyi digitaalisille alustoille, ohjaajat jalkautuivat nuorten pariin ja yksilö- sekä pienryhmätoiminta korostui. Lasten kulttuurikeskuksen toimintaa pystyttiin järjestämään syksyllä rajoitustoimet huomioiden. Nuorisotyö on vuoden aikana panostanut liikkuvaan nuorisotyöhön (Wauto).

Liikuntapalveluiden yksikkö

Koronaviruksen aiheuttamat poikkeusolot ja toimintakieltojen voimaantulo aiheuttivat liikuntapalveluiden tilojen sulkua ajalla 12.3.-1.6.2020 ja uudelleen 2.12.2020 alkaen ja vaikuttivat sekä tiloissa tapahtuvaan toimintaan että käytöstä kerättäviin tulokertymiin alentavasti. Liikuntapalvelut tekivät vuoden aikana merkittävää yhteistyötä alueen urheiluseurojen kanssa toiminnan tukemiseksi.

Hyvinvoinnin ja terveyden vastuualue

Koronaviruspandemia aiheutti suuria taloudellisia haasteita, koska osa terveystalouksista oli keskeytetty ja henkilöstö oli siirretty turvaamaan koronaviruspotilaiden osastohoitoa sairaaloissa. Tällöin jäi tuloutumatta asiakasmaksuja samaan aikaan kun kiireettömiä hoito- tai leikkaustoimenpiteitä jäi toteutumatta ja hoitojonot kasvoivat.

Hyvinvoinnin koordinoinnissa on tehty laaja-alaista yhteistyötä kaupungin eri yksiköiden, järjestötoimijoiden, sekä Kymsoten ja muiden kuntien kanssa. Keväällä valmistui Kymenlaakson ensimmäinen alueellinen hyvinvointikertomus 2020 ja hyvinvointisuunnitelma 2020–2025. Osallisuuden koordinointi on toiminut aktiivisesti kuntalaisten osallisuuden tukemiseksi laajan verkostoyhteistyön avulla. Kotkan ensimmäinen osallisuusohjelma vuosille 2021–2025 hyväksyttiin valtuustossa joulukuussa 2020. Kevään aikana maaliskokuussa osallisuuskoordinaattori vastasi 70+ asiointipalvelusta kotkalaisille. Liikuntaneuvonnan ja -ohjauksen osalta aloitettiin koronaepidemian aikana parveke- ja pihajumppat ikäihmisille, joita jatkettiin syyskuun loppuun.

Maahanmuuttajien sosiaaliohjausta tarjottiin haastavissa elämäntilanteissa oleville asiakkaille haasteellisenä vuotena sekä lähi-, että etäpalveluna. Kotkan tulkikeskuksen henkilökunta siirtyi koronapandemian vuoksi etätöihin, mutta asiakaspalvelu sujui silti hyvin. Kotkan vastaanottokeskuksen keskimääräinen käyttöaste vuonna 2020 oli 82 %. Koronaviruksen leviämisen ja tartuntojen ehkäisemiseksi on koko vuoden aikana panostettu erittäin paljon huomiota maahanmuuttoasiakkaiden tiedottamiseen.

Lautakuntaan nähden sitovia strategisia tavoitteita ei tilinpäätöksessä ole raportoitu.

Tarkastuslautakunta toteaa, että hyvinvointilautakunnan vastuualueella koronapandemia rajoituksineen ja sulkuineen edellytti suuria toiminnallisia uudelleenjärjestelyjä. Kaikista toiminnallisista haasteista ja toimintojen alasajosta huolimatta yksiköiden asettamat tavoitteet toteutuivat suurimmalta osin sitoutuneen henkilöstön ja mukautuvien kuntalaisten myötävaikutuksella.

Tarkastuslautakunta myös pitää merkityksellisenä, että koronapaineiden ohella yksiköissä kehitettiin ja uudistettiin monenlaisia toimintoja ja palveluita.

Tuloksellisuutta ei voida arvioida mittareiden puuttumisen takia.

Valtion antamat avustukset koronan aiheuttamiin kustannuksiin ja maahanmuuttopalveluiden myyntiin lisäykset toiminnan laajentuessa lisäsivät toimintatuottoja 2 milj. Valtionavustukset ja erilaiset hankerahoitukset eivät kuitenkaan kattaneet opetustoimen ja varhaiskasvatuksen toiminnasta syntyneitä kustannuksia. Säästöjä puolestaan syntyi varhaiskasvatuksen ja opetustoimen henkilöstökuluista. Liikuntatoimen ja maahanmuuttotyön uudet resurssit ylittivät budjetoinnin.

Hyvinvointilautakunnan tulos on -310 482 052 € (TA 306 190 123) (2019 298 826 482).

Kymsoten toiminta- ja palveluraportti kohdentuu valitettavasti vain talouteen. Tarkastuslautakunta peräänkuuluttaa kaupunkilaisten hyvinvointiin ja kaupungin ennaltaehkäiseviin toimintaratkaisuihin vaikuttavia vaikuttavuusarvioinnin tuloksia. Kymsoten toiminnan ja palvelujen perussopimukseen kirjatut rahoitusosuudet ja laskutus ovat yhteensä 221 405 623 €, josta työmarkkinatuen osuus, "sakkomaksu", on n. 7 milj. sekä kiinteän palvelun piirissä olevien sosiaalipalvelukustannusten osuus n. 91,9 milj.

Elinvoimalautakunta

Elinvoimalautakunnan erityisenä tehtävänä on vastata kaupungin vetovoiman kehittämisestä. Lautakunnan vastuulla ovat: elinkeinopalvelujen edistäminen, huolehtiminen toimivista yhteyksistä elinkeinoelämään, osaltaan seudun kehitys ja edunvalvonta, kaupunki- ja elinkeinostrategian valmistelu, kulttuuritoiminnan ja tapahtumien sekä museo- ja kirjastopalvelujen järjestäminen, kaupungin viestinnän organisointi ja kehittäminen kaupunginhallituksen puolesta sekä kansalaisten osallistumismahdollisuuksien kehittäminen.

Elinvoimalautakunnan alaisuudessa toimivat kaupunkikehitys ja viestintä, kulttuuri- ja tapahtumapalvelut, kaupunginkirjasto ja Kymenlaakson museo.

Kaupunkikehitys ja viestintä

Kaupunkikehityksen ja viestinnän osalta yrittäjämönteisen palvelun ryhmä on jatkanut ja kehittänyt toimintaansa ja edunvalvontatyötä toteutettu etenkin Itäisen Rantaradan osalta. Kaupungin uudet verkkosivut avattiin vuoden 2020 alussa. Kaupunkistrategian jalkauttaminen on edennyt vuoden aikana. Alueen yrityksille kohdistettiin merkittäviä tukitoimia koronaviruksen aiheuttamien vaikutusten takia.

Kulttuuri- ja tapahtumapalvelut

Kulttuuri- ja tapahtumapalveluiden painopistealueita on ollut Kotkan Meripäivien uusien kulttuurisisältöjen kehittäminen, tapahtumatoimiston toiminnan edelleen kehittäminen, kulttuuritapahtumien alueellisen saatavuuden edistäminen, Kotkan Talvimeripäivien konseptin ja resurssien suunnitteleminen sekä kuntalaisten kanssa pidettävän säännöllisen tapaamisen ja vuoropuhelun lisääminen. Koronaviruksen takia useita tapahtumia jouduttiin perumaan, mm. Meripäivät. Vaihtoehtoisia toteutustapoja toteutettiin, mm. virtuaaliset tapahtumat internetin välityksellä.

Kirjasto

Koronaviruksen vaikutuksista merkittävimpiä olivat kirjastojen sulkemiset määräaikaisesti varsinkin keväällä. Kävijöiden määrä laski 35,6 %. E-aineistojenkäyttö lisääntyi koronavuoden aikana huomattavasti. Vuoden alkua lukuun ottamatta tapahtumia on voitu järjestää vain rajoitetusti. Pääkirjaston tarveselvitys valmistui ja elinvoimalautakunta hyväksyi selvityksen omalta osaltaan 13.10.2020. Tarveselvitysryhmä piti parhaana vaihtoehtona kirjastotalon perusparannusta ja esitti sitä hankesuunnittelun pohjaksi.

Kymenlaakson museo

Kymenlaakson museossa toimintaa leimasi koronatilanne, jonka takia museo suljettiin 17.3.2020 lähtien toukokuun loppuun asti. Kesäkuussa kävijämäärät lähtivät nousuun ja heinäkuussa nousuvauhti kiihtyi valtaviin lukemiin. Merkittävin näyttely oli Kohtalona Ruotsinsalmi-näyttely.

Strategian ja valtuuston asettamien tavoitteiden toteutuminen ja tuloksellisuus

Kokoelmissa painopisteenä oli uuden kokoelmanhallintaohjelman hankinta pois käytöstä jäävän tilalle. Googlen yhteisötuen rahoituksella luotu Vellamo-kanava otettiin käyttöön syyskuussa 2020.

Lautakuntaan nähden sitovia strategisia tavoitteita ei tilinpäätöksessä ole raportoitu.

Koronapandemian suluista ja rajoituksista huolimatta eri yksiköiden asettamat tavoitteet saavutettiin pääosiltaan.

Tuloksellisuuden arviointiin ei ole käytettävissä mittareita.

Toimintakäytänteitä muutettiin ja toteutettiin mm. virtuaalisesti ja verkkopalveluina.

Muutamia nostoja arviointivuoden toiminnoista ja tapahtumista:

Elinkeino-, matkailu- ja seutupalveluiden sopimuksen allekirjoittaminen yrittäjämönteisen palvelun ryhmän toimesta

Taito Pro-osuuskunnan käynnistäminen Monikulttuurisen toimintakeskus Myllyn kanssa maahanmuuttajien työllisyyttä ja yrittäjyyttä edistämään.

Virtuaalisesti tapahtumajärjestäjille suunnattu koulutus, kesäkonserttisarja sekä yhteistyössä kaupunginteatterin kanssa Kulttuurihotelli-verkkopalvelu.

Ainoana livetapahtumana Kotka Big Bandin ja Pepe Ahlqvistin All Blues-konsertti Kotkan torilla.

Kirjaston e-aineistojen käytön huomattava lisääntyminen.

Suuren suosion saanut Kymenlaakson Museon ja Suomen merimuseon yhteistyönä toteuttama elämyksellinen Kohtalona Ruotsinsalmi-näyttely avautui 9.6. Kesäkuun loppuun mennessä kävijöitä 5 000 ja heinäkuussa lähes 25 000.

Toiminnan tulos -7 522 808 (TA 95,5 %) (2019 7 415 086)

Tilikauden voitto/tappio -7 599 636 (TA 96,8 %)

5. Talouden toteutuminen

Tilikauden tulos 2020

Kotkan kaupunki

Tilikauden tulos oli 2,0 milj. € ja tilikauden ylijäämä oli 2,2 milj. €. Tilikauden ylijäämä edelliseen vuoteen verrattuna on 2,1 milj. € parempi. Kumulatiivinen ylijäämä tilikauden 2020 lopussa on 11,4 milj. €.

Kotkan kaupungin tuottojen kokonaismäärä (toimintatuotot, verotulot, valtionosuudet, rahoitustuotot) vuonna 2020 oli yhteensä 439,5 milj. €. Tuottojen määrä kasvoi edellisestä tilikaudesta yhteensä 22,7 milj. € (valtionosuudet +23,4 milj. €, verotulot +7,2 milj. € ja toimintatuotot -7,9 milj. €).

Kotkan kaupungin kulujen (toimintakulut, korkokulut ja rahoituskulut) kokonaismäärä vuonna 2020 oli 402,4 milj. €. Kulujen kasvu vuoteen 2019 verrattuna oli 4,2 milj. €.

Vuosikate osoittaa tulo-rahoituksen, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainan lyhennyksiin. Tilinpäätöksen 2020 vuosikate oli 38,6 milj. € ja se parani edellisestä vuodesta 17,7 milj. €.

Konserni

Tilikauden tulos oli 15,5 milj. € ja tilikauden ylijäämä 9,0 milj. €. Tilikauden ylijäämä edelliseen vuoteen verrattuna oli 2,2 milj. € parempi. Kumulatiivinen ylijäämä tilikauden 2020 lopussa on 59,1 milj. €. Konsernin tuottojen kokonaismäärä (toimintatuotot, verotulot, valtionosuudet, rahoitustuotot) vuonna 2020 oli yhteensä 771,9 milj. €. Tuottojen määrä kasvoi edellisestä tilikaudesta yhteensä 21,3 milj. €.

Konsernin kulujen (toimintakulut, korkokulut ja rahoituskulut) kokonaismäärä vuonna 2020 oli 674,9 milj. €. Kulut pienenevät vuoteen 2019 verrattuna 1,4 milj. €.

Vuosikate osoittaa tulo-rahoituksen, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainan lyhennyksiin. Tilinpäätöksen 2020 vuosikate oli 97,3 milj. € ja se parani edellisestä vuodesta 20,1 milj. €.

Rahoitus

Kotkan kaupungin toiminnan ja investointien rahavirta 2020 oli 31,4 M€. Rahavirtaa kasvattaa poikkeuksellisen vuoden vuosikatteen kasvu. Vuosikatteeseen sisältyvä laskennallinen pakollinen varaus huomioidaan rahavirtaa korjaavana eränä. Vuoden 2020 investoinnit olivat edellisiä vuosia maltillisemmat. Investoinneissa syntyi myös säästöjä suunniteltuun nähden. Näistä edellä mainituista syistä investointien tulo-rahoitusprosenttikin on poikkeuksellisen korkea. Vertailuvuoden tunnusluvuissa on huomioitava vuonna 2019 tapahtunut Kotkan Energian osakkeisiin kohdistunut oikaisukirjaus sekä vuonna 2017 tapahtunut Kymenlaakson Sähkön osakkeiden myynti. Kassavarojen

riittävyden tunnusluku oli 57 päivää, kun vuonna 2019 se oli 34 päivää. Rahavarat olivat vuoden vaihteessa 68,0 M€.

Investoinnit ja leasing

- Investoinnit toteutuivat kaupunkitasolla nettomääräisesti 16,5 milj. euron suuruisena.
- Maa- ja vesialueiden ostoon käytettiin 1,9 milj. euroa.

Kotkan (kunta) leasingsopimukseen ei sisälly olennaisia irtisanomis- ja lunastusehdon mukaisia vastuita. Kaupungin leasing-vastuut muodostuvat OP Yrityspankki Oyj:n, Nordea Pankki Suomi Oyj:n, ja Kuntarahoituksen kanssa tehdyistä sopimuksista.

Tilikauden ylijäämän muodostuminen

Kotkan kaupungin tilinpäätös näyttää ylijäämää 2,2 milj. €, jonka lisäksi Kotkan kaupunki päätti tehdä n. 14,2 milj. € edestä enemmän poistoja talousarvioon nähden. Kertaluonteisten poistojen kautta Kotkan kaupungin tavoitteena oli poistaa taseesta tiettyjä omaisuuseriä osin kokonaan. Toimenpiteen uskotaan olevan avuksi tulevien vuosien taloudenpidolle.

Kotkan kaupungin tulos vuodelta 2020 on poikkeusolot huomioiden toteutunut hyvin. Kaupungin saama tuki valtiolta koronaviruksen vaikutusten takia mahdollisti merkittävästi suunniteltua suuremmat kertaluonteiset poistot, jotka auttavat talouden tasapainossa pitämistä tulevina vuosina.

Pidemmällä tähtäimellä on syytä kuitenkin edelleen seurata ja pitää huolta talouden tasapainosta.

6. Konserniyhtiöille asetettujen tavoitteiden toteutuminen ja tuloksellisuus

Kaupunginhallitus ja sen omistajaohjausjaosto johtavat kuntakonsernia. Konsernin operatiivinen johtaminen on kaupunginjohtajan vastuulla. Kansliapäällikkö avustaa kaupunginjohtajaa Kotka-konsernin ohjauksessa. Konserniyhtiöiden valvontavastuu on jaettu kaupunginjohtajan ja kansliapäällikön kesken.

Kotka-konserniin kuuluvat tytäryhteisöt on omistajapolitiisissa linjauksissa jaettu toimialakohtaisesti eri ryhmiin. Eri liiketoimintaryhmille sekä jokaiselle konserniyhteisölle on omistajapolitiisissa linjauksissa asetettu omat kaupunkistrategian linjauksista johdetut kehittämistavoitteet. Eri liiketoimintaryhmissä voi olla sekä kilpailuilla markkinoilla toimivia yhteisöjä, että yhteisöjä, jotka tuottavat kuntalaisille/asiakkaille palveluja omakustannushintaan tai avustusten turvin. Kilpailullisilla markkinoilla toimivat HaminaKotka Satama Oy ja Kotkan Energia Oy.

- Energia- ja logistiikkaliiketoiminta: HaminaKotka Satama Oy, Kotkan Energia Oy, Kymen Vesi Oy ja Kymenlaakson Vesi Oy.
- Kiinteistö- ja rakennusliiketoiminta: Kotkan Asunnot Oy, Kotkan Julkiset Kiinteistöt Oy, Kymenlaakson kampuskiinteistöt Oy, Sunilan Kantola Oy.
- Koulutus- kulttuuri- ja matkailuliiketoiminta: Kotka Marentarium Oy, Kotkan Kaupunginteatteri Oy, Kymenlaakson Orkesteri Oy, Kotkan Tapahtumakeskus Oy.
- Elinkeinopalveluliiketoiminta: Cursor Oy
- Sisäisiä palveluja tuottavat yhtiöt: Kymijoen Ravintopalvelut Oy

Konsernin tilinpäätökseen yhdistellyt kuntayhtymät ovat: Kymenlaakson sosiaali- ja terveyspalveluiden kuntayhtymä Kymsote, Kotkan-Haminan Seudun koulutuskuntayhtymä Ekami, Kymenlaakson Liitto ja Itä-Suomen Päihdehuollon kuntayhtymä.

Konsernitilinpäätökseen on yhdistelty osakkuusyhtiöt Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu konserni (Xamk) ja Kymenlaakson Jäte konserni.

Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat

Vuoden 2020 aikana neuvoteltiin omistajakuntien kanssa uusiksi Kymijoen Ravintopalvelut Oy:n osakassopimus. Syksyllä 2020 neuvoteltiin Kouvolan kaupungin kanssa Kymenlaakson Orkesteri Oy:n tulevaisuudesta ja avustustasosta. Neuvotteluissa saavutettiin yhteisymmärrys siitä, että Kotka ottaa vahvemman roolin Kymenlaakson Orkesteri Oy:stä. Keväällä 2020 perustettiin Kotkan Tapahtumakeskus Oy -niminen yhtiö, joka ryhtyi heti valmistelemaan tulevan Kotkan Tapahtumakeskuksen toimintoja.

Tytäryhteisöjen toiminnan tavoitteet 2020

Vuoden 2020 talousarvio sisälsi valtuuston kullekin tytäryhtiölle asettamat toiminnalliset tavoitteet. Yhtiöt ovat itse arvioineet toimintansa ja tavoitteidensa toteutumista tilinpäätöksessä yhtiökohtaisilla lomakkeilla.

Konserniyhtiöiden arviointi

Energia- ja logistiikkatoiminta

HaminaKotka Satama Oy

Yhtiön toiminta-ajatuksena on kehittää ja ylläpitää toimintaedellytyksiä merikuljetuksille ja niitä palveleville yrityksille. Yhtiö huolehtii sataman infrastruktuurista ja alusliikenteestä. HaminaKotka Satama Oy muodostaa konsernin, johon kuuluu tytäryhtiöinä Kotkan Satamatalot Oy, johon on pääosin keskitetty satamakonsernin kiinteistöjen omistus ja hallinnointi sekä Kiinteistö Oy Haminan Satamaportti. HaminaKotka Satama Oy:llä on lisäksi 1/3 osan osakkuus Satamatieto Oy:stä.

Kotkan kaupungin omistusosuus on 60 %.

Tavoitteet vuodelle 2020

1. Yhtiö pyrkii vastaamaan asiakkaidensa tarpeisiin toiminta-ajatuksesta ilmenevällä liiketoiminta- alueella.
2. Yhtiö vaikuttaa valtakunnallisella ja tarvittaessa kansainvälisellä edunvalvonnalla sataman liiketoimintaedellytysten ylläpitämiseen ja parantamiseen.
3. Yhtiöllä on valtakunnallisesti strateginen merkitys Suomen huoltovarmuuden ylläpidossa. Yhtiö huolehtii kyvystään vastata tähän vaatimukseen.
4. Yhtiö seuraa aktiivisesti liiketoimintaympäristön muutoksia ja reagoi niihin ja niiden mahdollisesti tuomiin riskeihin.
5. Yhtiö etsii aktiivisesti satamaan sijoittuvaa liiketoimintaa ja varmistaa niiden toimintaedellytykset. Yhtiö parantaa risteilyliiketoiminnan edellytyksiä.
6. Yhtiö huolehtii infransa kunnossapidosta ja tarvittavista investoinneista. Yhtiö säilyttää asemansa Suomen suurimpana yleisenä satamana.

Koronapandemiasta huolimatta yhteydenpito asiakkaisiin säilyi aktiivisena sähköisiä kanavia hyödyntämällä. Edunvalvontaa toteutettiin vuoden aikana niin omaan toimintaan, kuin Itäiseen Rantarataankin liittyen. Huoltovarmuuden ylläpitämisessä oli vallitsevassa tilanteessa haasteita, mutta laadittujen suunnitelmien sekä yhteistyökumppaneiden avulla sitä pystyttiin ylläpitämään. Koronapandemian merkittävimpiä vaikutuksia olivat kiristynyt talous ja sitä seurannut säästöohjelma, lainojen lyhennyksien järjestelyt sekä joidenkin investointien siirtyminen. Satamasidonnaisen teollisuuden hankkiminen alueelle jatkui haastavasta vuodesta huolimatta. Risteilyliikenteelle laaditut suunnitelmat eivät toteutuneet koronapandemian vaikutusten takia. Sataman kunnossapito-ohjelmaa toteutettiin suunnitellusti vuoden aikana.

Vuoden 2020 toteutunut liikennemäärä oli 14,8 miljoona tonnia. Toteuma oli pienempi, kun tavoitteena ollut 16,5 miljoona tonnia metsäteollisuuden työtaistelujen sekä koronapandemian vaikutusten johdosta. NordStream 2 -kaasuputkiprojekti HaminaKotka satamassa saatiin päätökseen, kuten myös Kazakstaniin kuljetettavien öljynporausmoduulien projektiliikenne.

Finnpulp Oy:n biotuotetehtaan rakentaminen on viivästynyt, koska se ei saanut rakentamiselle ympäristölupaa. Niinpä D-alueen 2. vaiheen valmistuminen viivästyy, mutta sen kehittäminen on jatkunut muilta osin. Satamayhtiö teki ja toteutti vuoden 2020 aikana raiteistojen rakentamisprojekteja yhteistyössä kolmen asiakkaan kanssa yhteensä noin 2,4 miljoonan euron arvosta. Raiteistojen lisäksi asiakkaat investoivat varastoihin ja säiliöihin. Vuoden 2020 lopussa tehtiin aiesopimus akkuteollisuuden sijoittumisesta HaminaKotka satamaan. Haminan LNG-terminaalin

Konserniyhtiöille asetettujen tavoitteiden toteutuminen ja tuloksellisuus

rakentaminen etenee ja sen käyttöönotto tapahtuu arviolta lokakuussa 2021. EU-rahoitteiselle Kotka Pax- hankkeelle risteilyliikenteen edellytysten parantamiseksi on haettu jatkoaikaa ja työt projektissa käynnistyvät keväällä 2021.

Investoinnit vuonna 2020 olivat konsernissa yhteensä 6,4 milj. € ja satamayhtiössä 6,3 milj. €. Tästä 0,8 milj. €:lla lunastettiin konttonosturi leasingyhtiöltä ennen sen myyntiä. Muut investoinnit liittyivät edellä kuvatun mukaisesti pääosin asiakkaiden käyttöön rakennettuihin raiteistoihin Mussaloon tai olivat korvausinvestointeja kenttiin ja asfaltointeihin eri satamanosissa.

Yhtiön hyvissä ajoin aloitetut säästötoimet ja kokonaisliikenteen arvioitua pienempi väheneminen johtivat siihen, että päästiin olosuhteet huomioon ottaen varsin hyvään eli lähes ennätystulokseen n. 6 milj. €.

Sataman keskeiset tavoitteet saavutettiin liikennemäärän laskusta ja koronapandemian aiheuttamista poikkeuksellisista olosuhteista huolimatta. Vuoden 2020 tilikauden tulos oli myös olosuhteisiin nähden hyvä.

Sataman kehittäminen on jatkunut asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Tarkastuslautakunta katsoo, että yhtiössä tehdyn monivuotisen määrätietoisen kehitystyön pohjalta yhtiö on hyvin valmistautunut ottamaan vastaan tulevia haasteita ja luomaan uutta liiketoimintaa.

Kymen Vesi Oy

Kymen Vesi Oy:n toiminta-ajatuksena on tuottaa vesihuoltopalveluja laadukkaasti, turvallisesti ja taloudellisesti.

Tavoitteet vuodelle 2020:

- Asiakaslähtöinen toiminta
- Asiakastytyväisyys yli 8,8 (Wacsi-kysely) 8,79 (2019) Tulos 8,79 (2020)
- Vesihuoltoverkostojen saneerausmäärien nostaminen kestäväälle tasolle saneerausvelan kasvun pysäyttämiseksi. Saneerattavan verkoston määrä 0,8 % verkoston pituudesta eli n. 5 km/v, 0,6 % verkoston pituudesta eli 3,5 km/v. Verkostoa saneerattiin 5,5 km eli 0,9 % verkoston pituudesta.
- Puhdistamon moitteeton toiminta. Puhdistustuloksissa ei lupailityksiä.
- Riskien hallinta
- Valmiussuunnittelua ja laatujärjestelmätyötä jatketaan. Harjoituksia pidetään säännöllisesti.

Kotkan omistusosuus A-osakkeista 79 %

Hankintaprosessia selkeytettiin ja hankintoja kilpailutettiin tehostetusti vuoden aikana. Vesilaitosten yhteishankintana toteutettiin mm. vesihuoltoverkostojen putkien ja kaivojen, sähköpalveluiden ja puhdistamokemikaalin hankinta. Vesilaitosten keskinäistä yhteistyötä syvennettiin ja useita hankintoja suunniteltiin toteutettavaksi yhteistyönä lähitulevaisuudessa. Kilpailutusten pohjalta saatiin laadullisen lisäarvon lisäksi myös taloudellisia säästöjä.

Talousveden laadussa ei tapahtunut poikkeamia. Jätevedenpuhdistamo toimi lupaehtojen mukaisesti ja energiansäästötoimenpiteitä jatkettiin. Ympäristövastuullisuusselvityksen mukaisesti suunniteltiin

puhdistamolle jäteveden lämmöntalteenottohanke toteutettavaksi v. 2021. Autokalustoa uusittiin hiilineutraalimmaksi.

Verkostojen vuotovesitutkimuksia jatkettiin tutkimalla 22 km verkostoa. Kiinteistöjen neuvontaa lisättiin tavoitteena vähentää kiinteistöiltä tulevien viemärivuotovesien määrää.

Digitalisaatiota hyödynnettiin kehittämällä tietojärjestelmiä ja raportointia. Vesimittareiden etäluentaa kehitettiin palvelemaan paremmin toiminnallisia tarpeita sekä asiakkaiden palvelua. Koronaviruspandemian johdosta etäluettavien vesimittareiden vaihtomäärät jäivät tavoitteesta.

Vesihuoltoverkostojen saneeraus määrä ylitti tavoitteen, koska osa kaksivuotisista hankkeista toteutettiin etupainotteisesti. Verkostojen kestävä vuosittainen saneeraustaso on noin 1 % verkostojen kokonaispituudesta. Uudisrakentamisen määrä oli ennakoitua alaisempi ja omistajakuntien kanssa yhteisesti sovitut hankkeet toteutettiin.

Alueen elinvoiman edistämisen osalta yhtiö osallistuu mm. Business mooring -hankkeeseen. Yhtiö on selvittänyt mahdollisuuksia mm. akkuteollisuuden sijoittumiseen seudulle.

Yhteisön omat tunnusluvut:

	TP 2019	TP 2020
Liikevaihto, €	20 348 944	20 242 084
Liikevoitto, €	2 426 683	2 297 279
Tulos, €	6 305	828 473

Kymen Vesi toteuttaa hyvin kaupungin sille asettamaa strategista tavoitetta, yritys ei jaa osinkoa.

Kymenlaakson Vesi Oy

Yhtiön toimialana on käyttöveden hankinta. Yhtiö voi toimintaansa varten omistaa ja hallita kiinteistöjä. Yhtiö omistaa tekopohjavesilaitoksen Valkealassa. Yhtiö hankkii omistajilleen hyvälaatuaista vettä omakustannusperiaatteella.

Tavoitteet vuodelle 2020:

- Toimitetun talousveden määrä ja laatu pidetään vaatimuksia vastaavana -> Talusvesi täyttää määrä- ja laatuvaatimukset -> Ei kapasiteetti- eikä laatuylityksiä
- Kustannustehokkuuden edistäminen -> Vedenhankinnan energiatehokkuus kWh/m³, -2 % -> 0,85 kWh/m³ -> 0,75 kWh/m³, - 13 %

Kotkan omistusosuus 70 %. Yhtiöllä on strateginen merkitys alueellisessa huoltovarmuudessa ja infrastruktuurin ylläpitäjänä.

Toimitetun talousveden määrässä tai laadussa ei havaittu poikkeamia. Energiatehokkuustoimenpiteitä jatkettiin ja vedenhankinnan energiatehokkuudessa saatiin huomattavia parannuksia. Energiatehokkuus parani 13 %.

Veden toimituksen varmuutta edistettiin laatimalla Haminaan johtavalle siirtovesijohdolle rinnakkaislinjan yleissuunnitelma. Kouvolan Vesi Oy:n kanssa neuvoteltiin yhteistyöstä veden hankkimiseksi poikkeustilanteessa Valkealan Selänpäästä.

Vesilaitosten maakunnallista yhteistyötä syvennettiin ja hankintoja kilpailutettiin mm. putki- ja kaivohankintojen sekä sähköpalveluiden osalta. Kilpailutusten pohjalta saatiin myös taloudellista säästöä.

Valmiussuunnittelua jatkettiin ja yhtiö osallistui syksyllä vesiyhtiöiden yhteiseen valmiusharjoitukseen.

	TP 2019	TP 2020
Liikevaihto, €	337 493	3 246 976
Tulos, €	9 197	98 791
Edellisten tilikausien voitto, €	169 170	178 367
Myynti osakaskunnille, m ³	7 006 992	7 036 387
Henkilöstö	0	0

Kymenlaakson Vesi Oy huolehtii hyvin sen strategisesti tärkeästä vesihuollon ja jakelun tehtävästä alueella.

Kiinteistö- ja rakennusliiketoiminta

Kotkan Asunnot Oy

Kotkan Asunnot Oy tarjoaa kotkalaisille ja Kotkaan muuttaville monipuolista ja vuokratasoltaan kohtuuhintaista sekä turvallista asumista.

Tavoitteet vuodelle 2020:

1. Yhtiön toiminta on asiakaslähtöistä, kilpailukykyistä ja taloudellisesti kannattavaa.
2. Yhtiön asuntojen vuokrataso on kohtuuhintaista.
3. Yhtiön toiminta on ympäristövastuullista.
4. Yhtiö huomioi toiminnassaan energiatehokkuuden, hiilidioksidipäästöjen vähentämisen sekä kiertotalouden monipuolisen edistämisen.
5. Yhtiö huolehtii osaltaan Kotkan kaupungin vuokra-asuntokannan riittävydestä, mutta ei aktiivisesti pyri markkinaosuutensa kasvattamiseen.
6. Riittävällä ja laadukkaalla asuntotarjonnalla yhtiö tukee kaupungin elinkeinopolitiikkaa ja muuta kehittämistä.
7. Yhtiö huomioi asuntoliiketoiminnassaan myös kaupungin vastuun sosiaalisesta asuntotuotannosta.
8. Yhtiö pyrkii säilyttämään asuntokantansa hyvässä kunnossa ja muokkaa asuntokantaa kysynnän mukaan.

Kotkan kaupungin omistusosuus on 100 %. Yhtiö ei jaa osinkoa.

Kotkan asunnot Oy:n strategisina tavoitteina ovat olleet asuntokannan muokkaaminen uudistetun strategian mukaisesti sekä rakennusten energiatehokkuuden parantaminen pitkäjänteisesti.

Koronavirusepidemian vaikutukset yhtiön talouteen jäivät vuonna 2020 vähäisiksi. Poikkeustilanne kuitenkin osaltaan vaikutti siihen, että vuoden lopulla pääosa isojen rakennushankkeiden työvoiman tarpeisiin vuokrattujen asuntojen vuokrasopimuksista irtisanottiin. Tämä pudotti asuntojen käyttöastetta joulukuussa. Myös vuokranmaksujärjestelyiden tarve ja vuokravelkojen määrä

kasvoivat. Vuonna 2020 asuntojen taloudellinen käyttöaste oli keskimäärin 93,9 %, mikä on sama kuin vuonna 2019.

Vuoden 2020 mittavimmat peruskorjaushankkeet Loitsutie 2 (linjasaneeraus ja asuntomuutokset) ja Vuorenrinne 15 (julkisivujen ja parvekkeiden peruskorjaus) jatkuvat kevääseen 2021. Vuoden aikana purettiin yksi asuinkerrostalo osoitteessa Pahkakatu 11. Lokakuussa 2020 toteutui kolmen asuinkerrostalon myynti osoitteessa Pahkakatu 3–7. Myynnistä kirjattiin 795 961 euron myyntivoitto.

Kotkan Asuntojen henkilöstön toimenkuvia muutettiin syyskuusta alkaen ja vuoden 2021 alussa yhtiön palvelukseen rekrytoitiin kaksi uutta työntekijää.

Liikevaihto vuonna 2020 oli 16,7 milj. € (vuonna 2019 16,8 milj. €).
Ylijäämä vuonna 2020 oli 1,0 milj. € (vuonna 2019 686 t€).

Kotkan asuntojen käyttöaste pysynyt samana edellisvuoteen verrattuna 93,9 %, tavoitetasosta >95 % hieman jääty.
Tavoitteena ollut energiatehokkuuden parantaminen edennyt 49,0 kwh, mutta ei vielä tavoitetasolla <48,8 kwh.
Peruskorjaushankkeet toteutuneet suunnitellusti.
Toiminnallisista tavoitteista hieman jääty.
Taloudelliset tavoitteet saavutettu.

Kotkan Julkiset Kiinteistöt Oy

Yhtiön toiminta-ajatuksena on olla kiinteistökehittäjä yhteistyössä tilojen käyttäjien ja alueen yrittäjien sekä koulutuksenjärjestäjien kanssa avoimesti, vastuullisesti ja läpinäkyvästi. Yhtiön perustehtävä on edistää alueen henkistä ja taloudellista hyvinvointia tarjoamalla eri toimijoiden käyttöön turvalliset ja toimivat kiinteistöt ja toimitilat. Yhtiö on perustanut kesäkuussa 2019 tytäryhtiö Backstaff Oy:n, joka rakennuttaa Kotkan Tapahtumakeskus Satama Areenan.

Tavoitteet vuodelle 2020:

1. Yhtiön toiminta on taloudellisesti kannattavaa.
2. Yhtiö pystyy tarjoamaan kaupungille turvallisia ja hinnaltaan kilpailukykyisiä toimitiloja.
3. Yhtiö tavoittelee vähintään 90 %:n käyttöastetta tiloilleen.
4. Yhtiö ylläpitää kiinteistöstrategiaa, joka tarkistetaan säännöllisesti. Yhtiön kiinteistöstrategia sovitetaan yhteen kaupungin kiinteistöjä koskevien strategisten tavoitteiden kanssa.
5. Yhtiö pyrkii säilyttämään omistamansa rakennuskannan arvon tekemällä uusinveitoja tai peruskorjaamalla vanhaa rakennuskantaa.
6. Yhtiön rakennuksia voidaan myydä. Kulttuurihistoriallisesti tai muuten merkittävien rakennusten myyntiin on saatava omistajan suostumus.
7. Yhtiön tytäryhtiö toteuttaa Kotkan tapahtumakeskuksen rakennuttamisen ammattitaitoisesti.

Kotkan kaupungin omistusosuus on 100 %.

Kotkan Julkiset Kiinteistöt Oy:n strategisina toimenpiteinä ovat olleet:

- Toiminnan muuttaminen vastaamaan kestävä kehityksen kriteeristöä jatkuvan parantamisen periaatteella

Konserniyhtiöille asetettujen tavoitteiden toteutuminen ja tuloksellisuus

- Energian kulutuksen vähentäminen ja uusiutuvan energian osuuden lisääminen kulutettavasta energiasta
- Yhtiön toiminnan kestävyden ja vastuullisuuden lisääminen
- Uuden liiketoiminnan kehittäminen
- Tapahtumakeskuksen rakentaminen

Vuoden 2020 aikana yhtiön toiminta on ollut toimitilojen ja asuntojen vuokraamista. Rakennusten ylläpidon osalta on tehty korjauksia käytettävyyden parantamiseksi. Kiinteistöhuolto on hankittu palveluna Kotkan kaupungilta sekä paikallisilta yrityksiltä. Tilojen käyttöaste on vuoden 2020 osalta lähes 90 %.

Merkittävimmät investoinnit vuoden 2020 aikana liittyivät Savottaan, keilahalliin, Kärkisaareen, konserttitaloon, Pakinkadun asuntoihin, Sunilan toimintakeskukseen, Länsi-Kotkan palvelukeskukseen sekä Meriniemen saunaan.

Liikevaihto vuonna 2020 oli 5,7 milj. € (2019 6,3 milj. €).
Alijäämä vuonna 2020 oli 541 t€ (2019 -25 t€).

Backstaff Oy:n osalta tapahtumakeskuksen rakentamisen suunnittelu on edennyt yleissuunnitteluvaiheeseen ja varsinainen rakentaminen on tarkoitus aloittaa vuoden 2021 keväällä.

Backstaff Oy:n liikevaihto vuonna 2020 oli 0 € (2019 0 €).
Backstaff Oy:n tulos vuonna 2020 oli 0 € (2019 -67 t€).

Toiminnallisten tavoitteiden toteutumista vaikea arvioida. Mittaristoa tarkennettu, mutta luvut puuttuvat muilta osin kuin energian kulutus, jonka mittarina ja tavoitetasona ollut uusiutuvan energian osuus kokonaisenergian kulutuksesta 65 %, joka toteutunut. Taloudelliset tavoitteet eivät toteutuneet. Yhtiön alijäämä on 541 t€. Backstaff Oy:n osalta kaupungin strategia ei ole toteutunut. Toiminta ei ole ollut avointa ja läpinäkyvää.

Kymenlaakson Kampuskiinteistöt Oy

Yhtiö varmistaa osaltaan korkeakoulutoiminnan elinvoimaisuuden ja kehittymisen Kymenlaaksossa tarjoamalla Kaakkois-Suomen Ammattikorkeakoululle (XAMK) toimivat tilat kilpailukykyiseen hintaan.

Tavoitteet vuodelle 2020:

1. Yhtiö rakennuttaa ja ylläpitää Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun (Xamk) Kymenlaakson kampuksia siten, että toimitilojen vuokrataso pysyy kohtuullisena.
2. Kampuset toteutetaan laadukkaasti huomioiden energiatehokkuus, viihtyvyys ja opiskeluympäristön vetovoimaisuus sekä Xamkin toimitiloille asettamat vaatimukset.
3. Xamkin Kotkansaarelle tuleva kampus toteutetaan asetetun aikataulun mukaisesti.

Kotkan kaupungin omistusosuus on 51 %. Yhtiön mahdollisesti tuottama voitto käytetään yhtiön kehittämiseen eikä sitä jaeta osakkeenomistajille.

Kymenlaakson Kampuskiinteistöjen strategiset toimenpiteet vuodelle 2020:

- Kaakkois-Suomen Ammattikorkeakoulu Oy:n toimitilatarpeisiin vastaaminen
- Kotkan kampushankkeen toteutuminen aikataulussa
- Hintakilpailukyky

Tilikauden 2020 aikana on Kaakkois-Suomen Ammattikorkeakoulu Oy:n kanssa tehty uudet vuokrasopimukset Kotkan ja Kouvolan kampuksille. Kotkan uuden kampuksen rahoitusratkaisuiden edistämiseksi Kotkan kampuksen vuokrasopimuksessa on 15 vuoden määräaikainen jakso, jonka jälkeen sopimus jatkuu 12 kuukauden irtisanomisajalla, kuten Kouvolan kampuksellakin.

Uuden kampuksen suunnittelua on jatkettu tilikauden aikana. Tilikauden aikana yhtiö on kilpailuttanut ja valinnut viimeisetkin Kotkan kampushankkeen suunnittelijat. Kampuksen rahoitukseen liittyvä suunnittelu on jatkunut vuoden 2020 aikana.

Liikevaihto vuonna 2020 oli 2,7 milj. € (2019 2,8 milj. €).
Tulos vuonna 2020 oli 1,7 milj. € (2019 1,7 milj. €).

Tavoitteena ollut Kaakkois-Suomen Ammattikorkeakoulu Oy:n toimitilatarpeisiin vastaaminen toteutunut.
Kotkan kampushanke edennyt aikataulussa arviointivuoden aikana.
Hintakilpailukyky säilynyt hyvänä.
Toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet saavutettu.

Koulutus-, kulttuuri- ja matkailuliiketoiminta

Kotkan koulutus-, kulttuuri- ja matkailutoiminnan yhtiöitä ovat Kotkan kaupunginteatteri Oy, Kymenlaakson Orkesteri Oy (Kymi Sinfonietta), Kotka Maretarium Oy, Kotkan tapahtumakeskus Oy ja Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu, Xamk.

Kotkan Kaupunginteatteri Oy

Kotkan kaupunginteatteri on valtakunnallisesti ja paikallisesti tunnettu taiteellisesti korkeatasoinen teatteri, jonka asiakaskuntana on koko Suomi.

Kehittämistavoitteet vuodelle 2020:

1. Yhtiö tasapainottaa talouttaan ja parantaa tasettaan.
2. Yhtiö kehittää yhteistyötä Kotka-konsernin muiden yhtiöiden kanssa siten, että konsernin kokonaisuus tulee huomioituksi.
3. Yhtiö kehittää yhteistyötä muiden teattereiden kanssa.
4. Toiminnalle pyritään hankkimaan lisää näkyvyyttä ja yhteistyökumppaneita ja tehostamaan samassa yhteydessä yhtiön varainhankintaa.
5. Näytösten katsojamäärää pyritään korottamaan noin 70 % katsojapaikoista

Omistus: Kotka 100 %. Yhtiö ei jaa osinkoa.

Konserniyhtiöille asetettujen tavoitteiden toteutuminen ja tuloksellisuus

Yhtiöllä on erityistehtävä kaupungin elinvoiman ja asukkaiden hyvinvoinnin edistämässä kulttuurin keinoin. Yhtiön omistuspohja pidetään kunnallisena, mutta yhtiöön voidaan ottaa uusia kuntaomistajia.

Koronan aiheutti lipputulomenetyksiä, mutta OKM:n myöntämä avustus 245 000 kompensoi niitä. Uutena toimintona teatteri käynnisti teatterin ryhmämyynnin ja näkyvyyden lisäämiseksi teatteriasiamiesverkoston kokoamisen Kotkan ulkopuolelta ja pääkaupunkiseudulta.

Katsojamäärä jäi n. kolmannekseen tavoitteesta ollen 10 664.

Teatterin liikevaihto 198 241 € (2019 497 864 €), tulos 278 765 € (2019–57 977 €). Kaupungin avustus 122 €/katsoja (2019 46 €/katsoja).

Kymenlaakson Orkesteri Oy

Yhtiön tehtävänä on ylläpitää Kymi Sinfonietta -nimistä maakunnallista orkesteria ja järjestää korkeatasoisia konsertteja sekä toimia koko Kymenlaakson alueen taidelaitosten ja muiden yhteisöjen kanssa yhdessä musiikkikulttuurin ja -kasvatuksen edistämiseksi.

Yleiset kehittämistavoitteet vuodelle 2020:

1. Yhtiö edistää orkesteripalvelujen alueellista saatavuutta ja saavutettavuutta eri väestöryhmille teatteri- ja orkesterilain edellyttämällä tavalla.
2. Yhtiö kehittää yhteistyötä muiden konsernin yhtiöiden tai kaupungin kanssa siten, että konsernin kokonaisuus tulee huomioiduksi.
3. Yhtiön toiminnalle haetaan yhteistyökumppaneita ja samalla tehostetaan yhtiön varainhankintaa.

Omistus: Kotka 55 % ja Kouvola 45 % (Kotkan osuus kasvoi keväällä 2021). Yhtiö ei jaa osinkoa.

Yhtiöllä on erityistehtävä kaupungin elinvoiman ja asukkaiden hyvinvoinnin edistämässä kulttuurin keinoin. Kymi Sinfonietta tukee Kotkan brändiä merkittävänä kulttuurikaupunkina.

Sinfonietan monipuoliseksi suunniteltu ohjelmisto korkeatasoisine vierailijoinen typistyi koronasulun takia. Esiintymiset kuitenkin jatkuivat LIVES-kanavilla verkossa ja somessa video- ja tekstilähetyksinä päivittäin. Syksyllä orkesteri esiintyi rajatulle yleisölle uudella ohjelmistolla ja kotimaisten taitelijavieraiden turvin.

Sinfonietta piti huolta poikkeusolosuhteista huolimatta asukkaiden hyvinvoinnista digiloikkansa ansiosta. Orkesteri huolehti myös päiväkotien, koulujen ja vanhusten palvelulaitosten musiikkielämyksistä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi Sinfonietalle 70 000 € koronatukea. Rahastot ja säätiöt eivät myönnä avustusta laitokselle, joka saa tukea yhteiskunnalta.

Sinfonietan liikevaihto 121 761 € (2019 273 303 e), tulos 88 984 € (2019–39 973 €).

Yleisömäärä (livenä Kotka + Kouvola) 7966 (2019 16 123), verkkokonserteilla 50 526 kuulija, muulla sisällöllä 319 000 katselumuuttoa.

Kotkan kaupunginteatteri ja Kymi Sinfonietta

Kyseisten kaupunkikonsernin taidelaitosten monet, toiminnalle valtuuston asettamat strategiset tavoitteet jäivät koronapandemian vuoksi toteutumatta.

Tuloksellisuuden arviointiin on käytettävissä vain muutama taloudellisuutta kuvaava mittari.

Korona muutti merkittävästi niiden toimintasuunnitelmia. Ohjelmistojen ja esitysten toteuttamiset sekä monet muut toiminnot pysähtyivät tai peruuntuivat. Näistä johtuen tavoitteiksi asetetut katsojaluvut ja lipputulot jäivät toteutumatta. Lisäksi henkilöstöä jouduttiin lomauttamaan.

Korona ei kuitenkaan halvaannuttanut henkilöstön toimintaa. Vaikka tulevaisuus näytti epävakaa koronarajoitusten jatkuvien muutosten takia, henkilöstöllä oli valmius ja suunnitelmat uusiin toimintamalleihin ja toiminnan toteutuksiin epävakaisissa olosuhteissa. Yksi merkittävistä uudistuksista olivat monet teatterin ja orkesterin tuottamat live-lähetykset, jotka saivat paljon myönteistä palautetta ja laajensivat yleisöpohjaa.

Molempien taidelaitosten toiminta edellyttää pitkántähtäimen ohjelmistosuunnittelua ja resurssien varmistamista. Koronarajoitusten muuttuminen ja koronan arvaamattomuus loivat epävarmuutta kyseiseen suunnitteluun. Tästä huolimatta pitkántähtäimen ohjelmistosuunnitelmia on laadittu.

Kotka Maretarium Oy

Yhtiön tehtävänä on tukea Kotkan asemaa kiinnostavana ympärivuotisena matkailukaupunkina. Yhtiö ylläpitää akvaariotoimintaa sekä edistää kalantutkimustoimintaa.

Yleiset kehittämiskohteet vuodelle 2020:

1. Yhtiö kattaa toimintamenoja tuloillaan ja pyrkii vähentämään omistajan rahoitustarvetta.
2. Yhtiön hallitus laatii suunnitelman yhtiön taseen parantamiseksi ja/ tai yhtiön pääomarakenteen muuttamiseksi.
3. Yhtiö etsii toiminnalleen liiketoimintaa kehittäviä ideoita.
4. Kaupunki on valmis luopumaan yhtiön ja/tai akvaariorakennuksen omistuksesta, mikäli yhtiön toiminnalle tai rakennukselle löytyy ostaja.

Omistus: Kotka 97,17 % ja Helsingin yliopisto 2,83 %. Yhtiöltä odotetaan positiivista tulosta vuosittain. Ei tuotto-odotuksia.

Yhtiön ylläpitämä akvaario on kaupungissa merkittävä matkailun vetovoimatekijä. Yhtiön omistaminen ei ole kaupungille strategisesti välttämätön.

Korona ei heikentänyt merkittävästi valtuuston asettamien strategisten tavoitteiden toteutumista.

Tuloksellisuuden arviointiin on käytettävissä vain muutama taloudellisuutta kuvaava mittari. Yhtiö laati strategiatyön yhteydessä kestävästä kehityksestä edistävän vastuullisuusohjelman. Visit Finland myönsi Marentariumille Sustainable Travel Finland-merkin 10.6.2020 kestävästä matkailun edelläkävijäyrityksenä. Marentarium on toistaiseksi ainoa kymenlaaksolainen yritys, joka on saanut ko. merkin.

Pääsylippujen verkkomyynti lisääntyi merkittävästi lähtötasosta 500 kpl olleen arviointivuoden lopussa 3221 kpl. Liikevaihto muine tuottoineen ilman avustuksia 422 995 € (2019 393 805 €) sekä edellä mainitut 14,3 e/kävijä (2019 13,2 €/kävijä).

Marentariumin kävijämäärä akvaariokierroksella 29 500 (2019 29 800) tulos 73 995 € (2019 74 529 €), avustus emolta 10,2 €/kävijä (2019 10,1 €/kävijä).

Kotkan tapahtumakeskus Oy

Tapahtumakeskuksen tehtävänä on tilojen hallinnointi, vuokraus ja markkinointi sekä tapahtumapalvelujen järjestäminen ja tuottaminen. Yhtiö voi tuottaa tapahtumien järjestämiseen liittyviä oheispalveluja kuten ohjelma- ja ravintolatoimintaa, laitteistojen ja kalusteiden vuokrausta, tietoliikenne-, viestintä- ja yleisöpalvelujen järjestämistä, huolto- ja puhdistuspalvelujen järjestämistä, tapahtumamarkkinoinnin toteuttamista, yleisötapahtumien suunnittelua ja toteuttamista sekä muuta vastaavaa tapahtumiin liittyvää liiketoimintaa. Yhtiö voi harjoittaa myös toimialaansa liittyvää tutkimus-, kehittämis-, koulutus- ja konsultointitoimintaa. Yhtiö voi harjoittaa vastaavaa liiketoimintaa myös muihin tapahtumatiloihin liittyen.

Omistus: Kotka 100 %. Kaupunki odottaa yhtiöltä tuottoa.

Kaupunki käynnistää toiminnan palvelemaan tulevan tapahtumakeskuksen toimintaa. Kaupunki vähentää omistustaan viimeistään silloin, kun toiminta on vakiintunut. Yhtiön omistus ei ole kaupungille strategisesti välttämätöntä.

Yhtiö ylläpitää ja kehittää Kotkan tapahtumakeskus Satama Areenaa kulttuuri- ja kongressitoiminnan keskuksena. Asiakaskeskeistä toimintatapaa noudattava yhtiö toimii liiketaloudellisin perustein pyrkien optimoimaan kiinteistön ja sen palveluiden käyttöasteen ja liikevaihdon. Yhtiön tavoitteena on kaupungin strategiaa mukaillen luoda kaupunkiin uutta tapahtumaliiketoimintaa, lisätä kaupungin elinvoimaisuutta ja kehittää matkailuelinkeinoa.

Toiminnan aloittaminen:

Kaupunginvaltuuston yhtiönperustamispäätös 17.2.2020.

Yhtiön hallituksen valinta 14.4.2020. Toukokuussa 2020 käynnistyi toimitusjohtajan hakuprosessi.

Toimitusjohtajan valinta 1.7.2020.

Toimitusjohtaja aloitti tehtävässään 1.9.2020 ja käynnisti yrityksen toiminnan.

Yhtiön liikevaihto 95 000 €, tulos -11 344,36 €.

Kaakkois-Suomen Ammattikorkeakoulu Oy (XAMK)

Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu Oy Xamk Kotkassa tarjosi 2020 monen eri alan koulutusta mm. merenkulku ja logistiikka, matkailu, peliala, terveys, metsätalous, robotiikka sekä tekoäly. Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminta (TKI) tähtää jatkossakin etenkin Etelä-Savon ja Kymenlaakson elinvoiman vahvistamiseen. Kansainvälinen toiminta toi alueelle osaamista, kansainvälistä työvoimaa sekä yhteistyö- ja liiketoimintamahdollisuuksia hyödyntämällä Euroopan ja Venäjän läheisyyttä. Opiskelijoita tällä Xamkin toiseksi suurimmalla kampuksella oli noin 2900.

Kotkan kampus muuttaa vuonna 2024 meren rannalle, keskustan tuntumaan. Kantasatamaan sijoittuva uusi kampus tarjoaa moderneja tapoja opettaa ja opiskella, esimerkiksi erilaisia simulaatioympäristöjä ja erilaisia laboratorioita. Kotkan Kantasatamaan nousee Xamkin kampuksen lisäksi monipuolinen tapahtumakeskus, joten opiskelijoille tarjoutuu tulevaisuudessa ainutlaatuinen oppimisympäristö. Aikataulut laadittu siten, että käyttöönotto sovitusti mahdollista, mutta tämän kokoisten investointien rahoituksen turvaaminen on monitahoinen prosessi.

Liikevaihto 2020 oli 77,7 milj. € (74,2 milj. €).

Liikevoitto 2020 oli - 124 t€ (-1,8 milj. €).

Tilikauden voitto oli 770 t€ (-2,3 milj. €).

Vuoden 2020 osalta voidaan todeta koronasta huolimatta yo. strategian mukaiset tavoitteet toteutuneeksi.

Elinkeinopalveluliiketoiminta

Cursor Oy

Yhtiön toiminta-ajatuksena on Kotkan-Haminan seudun elinvoimaisuuden vahvistaminen synnyttämällä ja kehittämällä menestyvää yritystoimintaa. Yhtiö huolehtii Etelä-Kymenlaakson kuntien elinkeinopalvelujen ja matkailupalvelujen järjestämisestä. Yhtiöllä on myös sijoitustoimintaa, jonka tarkoituksena on tukea PK-yrityksiä.

Tavoitteet vuodelle 2020:

- Nykyisten ja aloittavien yritysten tukeminen ja kehittäminen
- Investointien lisääminen seudulle
- Matkailijoiden määrän lisääminen seudulle

Kotkan kaupungin omistusosuus on 86,4 %. Yhtiö ei jaa osinkoa, eikä tavoittele voittoa.

Korona vaikutti merkittäväällä tavalla Cursorin toimintaan vuoden 2020 aikana. Resurssit ohjattiin yritysten aktiiviseen kontaktointiin ja koronan aiheuttamien vaikeuksien tukemiseen. Yhteistyössä kuntien kanssa Cursor hoiti valtion yksityrittäjien avustusten käsittelyn. Cursor onnistui hankkimaan vuoden aikana merkittävän uuden kumppanin, kun Loviisan kaupungin kanssa solmittiin vuoden lopussa pitkäaikainen yhteistyösopimus.

Konserniyhtiöille asetettujen tavoitteiden toteutuminen ja tuloksellisuus

Koronavuosi on vaikuttanut moniin matkailun suunnitelmiin. Koronan aiheuttamat rajoitukset vaikuttivat toimintaan negatiivisesti, mutta rajoitusten poistuttua kesällä kotimaan osalta, toimenpiteitä ja markkinointia alettiin toteuttaa aktiivisesti. Invest In -toiminnassa vuosi painottui suurien teollisuushankkeiden edistämiseen. Lisäksi kehitettiin yritysverkostoja vahvistamaan jo olemassa olevien yritysten kumppani- ja alihankintatoimintaa. Kantasatamakokonaisuuden suunnittelua jatkettiin vuonna 2020.

Vuoden 2020 aikana yhtiössä käytiin toiset yt-neuvottelut vuoden sisällä. Neuvottelujen tuloksena yhtiön hallinnollisia kustannuksia karsittiin ja resursseja ohjattiin kolmeen päätehtävään.

Liikevaihto vuonna 2020 oli 7,8 milj. € (vuonna 2019 8,0 milj. €).

Tilikauden tulos vuonna 2020 oli 50 t€ (vuonna 2019 131 t€).

Yhtiö ei ole tällä hetkellä kaupungin sidosyksikkö, joten yhtiön tuottamat palvelut on ollut pakko kilpailuttaa. Uudet yhteistyösopimukset yhtiön osakkaina olevien seutukuntien kuin myös Loviisan kaupungin kanssa ovat astuneet voimaan.

Toimintavuoden aikana yhtiön resurssit ohjattiin koko seutukunnan yritysten aktiiviseen kontaktointiin ja koronan aiheuttamien vaikeuksien tukemiseen. Tämä korreloi hyvin yhtiön pyrkimykseen luoda yrityksille ja yrittäjyydelle toimintaympäristö, joka edistää yritysten syntymistä, toimintaa, kasvua sekä kilpailukykyä ja työllisyyttä.

Kaupungin enemmistöomisteinen yhtiö on synnyttämällä ja kehittämällä menestyvää yritystoimintaa pyrkinyt kehittämään ja vahvistamaan yritysverkostoja jo olemassa olevien seudulla toimivien yritysten kumppani- ja alihankintatoimintaa. Yhtiöllä on myös sijoitustoimintaa, jonka tarkoituksena on tukea PK-yrityksiä. Yhtiön toimintaa ohjaa ja määrää osaltaan historiallisista syistä solmittu osakassopimus, joka ei ehkä sisällöltään vastaa ajankohtaisia julkisomisteisen elinkeino-yhtiöltä edellytettäviä vaatimuksia kaupungin 86,4 %:n suuruinen omistusosuus huomioiden.

Siihen nähden, että kaupunki omistaa pääosan yhtiön osakkeista on tyydytyksellä pantava merkille se, että vaikka yhtiö ei jaa osinkoa eikä tavoittele voittoa yhtiö teki positiivisen tuloksen tilanteessa, jossa yhtiöllä on kumulatiivista alijäämää n. 1,7 milj. euroa aikaisemmilta vuosilta.

Cursor Oy:n on julkisesti omistettu elinkeino-yhtiö ja siksi on tärkeä, että se elinkeinoelämän markkinatoimijana huomioi ja noudattaa eettisesti kestäviä ja syrjimättömiä kilpailuneutraaliteettiperiaatteita ja suuntaa päähuomion omassa toiminnassaan pikemminkin seutukunnalla menestyvän yritystoiminnan edellytysten luomiseen kuin osallistuu siihen itse tai mahdollisesti harkitsemattomasti valitsemiensa yhteistyökumppanien kautta.

Työllisyyttä ja elinvoimaisuutta edistävässä toiminnassaan yhtiön tulisi, maamme eri kokoisten yhtiöiden työllistämiskyky ja -tilastot huomioiden, mahdollisesti panostaa osaltaan hyviä tuloksia tuottaneen Invest-In toiminnan resursseja ja voimavaroja myös muihin kuin suurten teollisuushankkeiden edistämiseen.

Kaupunki toimii Cursor Oy:öön nähden paitsi sen enemmistöomistajana myös sen elinkeinopalveluiden ostajana ja toimeksiantajana. Kaupungin on elinkeinopolitiikan keinovalikoimassaan tulevaisuudessa kiinnitettävä entistä enemmän huomiota tytäryhtiöltään ostamiensa palveluiden suunnitteluun ja ohjaamiseen. Kaupungin omien toimenpiteiden ja resurssien tulee täydentää ja ohjata elinkeino-yhtiöltä ostettuja palveluita.

Kuntayhtymät

Kymsote

Kymsote vastaa littä lukuun ottamatta koko Kymenlaakson maakunnan perusterveydenhuollon, sosiaalitoimen ja erikoissairaanhoidon palvelujen järjestämisestä ja tuottamisesta. Kuntayhtymän jäsenkuntia ovat Hamina, Kotka, Kouvola, Miehikkälä, Pyhtää ja Virolahti. Rahoitusvastuu on jäsenkunnilla. Kotkan maksuosuus Kymsotelle on merkittävä osa kaupungin kokonaismenoista, joten Kymsoten menestyminen palveluiden tuottamisessa ja taloudenpidossa on tärkeää kaupungin talouden kannalta.

Vuotta 2020 leimasi keskeiseltä osin koronapandemian välittömät ja välilliset vaikutukset kuntayhtymän toimintaan ja talouteen. Terveys- ja hoitoalalla lisättiin tehohoidon kapasiteettia, koulutettiin henkilöstöä tehohoitoon ja efektiivinen leikkaustoiminta ajettiin alas. Päivystyksiin perustettiin uudet infektio- ja teho-osastot. Vuodeosastoille perustettiin koronapotilaiden hoitamista varten omat erilliset osastot. Samanaikaisesti muita terveydenhuollon palveluita supistettiin vain kiireelliseen ja välttämättömään toimintaan. Kesäkuussa tapahtui uuteen G-osaan, johon muutti päivystys, leikkaustoiminta, valvonta ja tehohoito, synnytykset ja lapsivuodeosasto sekä äitiyspoliklinikka ja välinehuolto myöhemmin. Lasten ja nuorten palveluissa tehtiin monia muutoksia, joilla pystytään vastaamaan palvelutarpeen lisääntymiseen ja jo aiemmin syntyneeseen kysyntään. Ikääntyneiden palveluissa palvelutuotantoa jouduttiin supistamaan ja erilaiset turvatoimet ja suojaus toimet rajoittivat toimintaa.

Edellisen vuoden yt-neuvottelujen mukaiset henkilöstövähennykset konkretisoituivat vuoden 2020 loppuun mennessä siten, että irtisanotuksi tuli yhteensä 36 henkilöä. Vuonna 2020 jouduttiin korona-pandemian ja siitä seuranneen nopeasti heikkenevän talousennusteen takia aloittamaan toisena vuonna peräkkäin henkilöstön kanssa yt-neuvottelut. Henkilöstöasioiden suhteen haasteita oli myös yliopistokoulutettujen sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten kuten lääkäreiden, puheterapeuttien, psykologien ja sosiaalityöntekijöiden rekrytoinnissa. Poikkeusolista huolimatta keskussairaalan uudisosan henkilöstön käyttöönottokoulutukset onnistuttiin järjestämään. Aikuissosiaalityössä otettiin käyttöön keskitetty asiakastarpeen arviointi ja yhteiset toimintamallit koko maakunnassa.

Kiinteistöjärjestelyjä toteutettiin siten, että kuntayhtymä perusti uuden tytäryhtiön, Kymsote-Kiinteistöt Oy:n, johon kuntayhtymän taseessa olevat kiinteistöt siirretään 1.1.2021, ja johon Carea-Sairaalat Oy, Hoiku Oy, Sairaalanmäen Vuokratalot Oy ja Kastek Oy sulautuivat.

Tilikauden tulos oli 33,5 milj. € alijäämäinen, kun alkuperäinen talousarvio oli suunniteltu 3,7 milj. € alijäämiseksi. Tuloksen heikentymisestä noin 20,0 milj. € johtuu koronapandemian tulosvaikutuksista ja n. 10 milj. € palvelukysynnän lisääntymisestä ja toiminnallisten muutosten myöhästymisestä.

Koronaepidemia vaikutti koko voimallaan nimenomaan Kymsoteen. Kymsoten alijäämä tilikaudelta 2020 on noin 33,5 milj. euroa. Alijäämäisen tuloksen jälkeen Kymsoten taseeseen muodostuu kertynyttä alijäämää, joka jäsenkuntien on tietysti varauduttava kattamaan. Tämä varautuminen on huomioitu myös Kotkan kaupungin tilinpäätöksessä. Kaupungin toimintakuluihin sisältyykin vuoden 2020 tilinpäätöksessä tämän alijäämän kattamisesta aiheutuva pakollista varausta noin 9,1 milj. euroa.

Edelleen on huomattava, että sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämisvastuuta ollaan siirtämässä maakunnalliselle toimijalle. Hallituksen esitys hyvinvointialueiden perustamisesta on parhaillaan eduskunnan käsiteltävänä. Mikäli lakiesitys tulee hyväksytyksi esityksen mukaisesti, hyvinvointialueet aloittavat toimintansa vuoden 2023 alusta lukien. Uudistuksen alkuvaiheessa hyvinvointialueiden rahoitus tulisi suoraan valtion varoista. Hyvinvointialueiden mahdollinen oma verotusoikeus on selvittävänä. Uudistuksen vaikutus Kymenlaakson alueella ei ole aivan niin dramaattinen kuin siellä, missä vapaaehtoista laaja-alaista kuntayhtymää ei ole vielä perustettu, mutta kuntien osalta uudistus on tietysti merkittävä.

Kotkan-Haminan Seudun koulutuskuntayhtymä Ekami

Ekami on konserni, joka sisältää Etelä-Kymenlaakson ammattiopiston, Rannikkopajat, Etelä-Kymenlaakson Aikuiskoulutus Oy:n (100 %) ja Primus High Tech Oy:n (77 %).

Missio: Kehittää ammattiosaamista ja työelämätaitoja sekä toimia alueen kilpailukyyn ja hyvinvoinnin edistämiseksi. Mission toteutuminen toteuttaa myös Kotkan kaupunkistrategiaa.

Ammatillinen koulutus muodostuu ammatillisesta peruskoulutuksesta, ammatillisesta lisäkoulutuksesta ja oppisopimuskoulutuksesta.

Rannikkopajojen pääasiallisena tehtävänä on toimia työvalmennuksen ja työllistämisen yksikkönä.

Aikuiskoulutus Oy:n koulutustarjonta koostuu lähinnä työelämälle suunnatuista koulutuksista.

Koulutuskuntayhtymä kohtasi arviointivuonna koronapandemiasta johtuen monenlaisia haasteita ja toiminnallisia muutostarpeita kuten koko Suomi ja maailma. Koronarajoitukset edellyttivät toimintojen uudistumista ja uuden oppimista kaikilta, niin opiskelijoilta, opettajilta kuin muultakin henkilöstöltä. Suurina haasteina olivat opiskelun, opetuksen ja ohjauksen järjestäminen etänä sekä myös teknisten taitojen oppimisjärjestelyt. Näistä kaikista ulkoisista muutosvaatimuksista ja sisäisistä muutostoimenpiteistä kuntayhtymän strategiatason tavoitteiden saavuttamiseen voidaan olla tyytyväisiä.

Ammatillinen koulutuksen opiskelijapalautetavoite 4, toteuma 4,1

Rannikkopajojen asiakastavoite 800, toteuma 826

Työpajatoiminnan vaikuttavuustavoite 4, toteuma 4.3

Etsivä nuorisotyön vaikuttavuustavoite 4, toteuma 4,6

Aikuiskoulutus Oy:n työvoimakoulutuksen opiskelijavuositavoite 90, toteuma 119

Henkilöstön sairauspoissaolotavoite < 12 pv/hlö/v, toteutuma 11,0 pv/hlö/v

Henkilöstöpulssin keskiarvotavoite > 4, toteuma 4

Kuntayhtymän taloudelliset tavoitteet toteutuivat yli talousarvotavoitteiden.

Toimintatuotot TA 30,6 milj. euroa TP 32,1 milj. euroa

Toimintakateprosentti TA 7,5 % TP 15,5 %

Investoinnit TA 1,7 milj. euroa TP 1,8 milj. euroa

Aikuiskoulutus Oy:n toimintatuotot vähenivät merkittävästi, mutta tulos säilyi positiivisena.

Tavoitteista jäivät opiskelijamäärä 4 800/4 439, opiskelijavuosi 2 425/2 410, tutkintojen määrä 870/747, tutkinnon läpäisyaste 70 %/63 %, tutkinnon läpäisy aika +249 pv, koulutuksen keskeyttäminen < 6,0 %/10 %, työllistyminen/jatko-opintoihin sijoittuminen > 70 %/68 %,

Vakituisen henkilöstön kehityskeskustelutavoite 95 %. toteuma 89,8 %. henkilöstön kouluttautumistavoite 4 pv/hlö/v, toteuma 2.5 pv/hlö/v.

7. Talouden tasapainottamistoimenpiteiden arviointi ja toteutuminen

Vuoden 2019 tilinpäätöksessä Kotkan kaupunki sai katettua taseeseen kertyneen alijäämän siten, että kaupungin kumulatiivinen ylijäämä oli 9,1 milj. €. Talousarvio vuodelle 2020 laadittiin siitä lähtökohdasta, että talousarviovuosi olisi tasapainossa ja tilikaudelta 2020 syntyisi vain lievästi ylijäämää. Talouden näkökulmasta vuosi 2020 onnistui huomattavasti ennakoitua paremmin. Kaupungin tilinpäätös vuodelta 2020 näyttää ylijäämää 2,2 milj. €.

Kotkan kaupungin taseessa on vuoden 2020 lopussa kumulatiivista ylijäämää 11,4 milj. €.

Kotka-konsernin taseessa on vuoden 2020 lopussa kumulatiivista ylijäämää 59,1 milj. €.

Tulevien vuosien selkeitä haasteita talouden tasapainottamisen näkökulmasta ovat:

- Koronaviruksen vaikutukset lyhyellä ja pitkällä aikavälillä
- Väestökehityksen voimakas negatiivinen kehitys ja sen vaikutus investointisuunnitelmaan sekä valtionosuuksien että verotulojen kehitykseen.
- Sote -palveluiden kustannuskehitys vuosien 2021 ja 2022 osalta. Tavoitetta hankaloittaa koronan vaikutukset.
- Maakuntaudistus mahdollisesti vuoden 2023 alusta ja uuden kunnan rahoitusrakenteen muodostuminen sekä pelastuslaitosten siirtoperiaatteet. Maakunnallinen pelastuslaitos on Kotkan kaupungin 100 % omistama liikelaitos. Kymmen tase on voimakkaasti ylijäämäinen, mikä näkyy suoraan Kotkan luvuissa.
- Sisäilmaongelmat ja niihin liittyvät terveystilakset sekä lisäksi taloudelliset riskit sijaisjärjestelyistä, väistötiloista, purkukustannuksista, rakennuskustannuksista ja alaskirjauspaineista. Kirjanpitokäytäntö vaatii alaskirjausten huomioimista taloussuunnittelussa ja tilikaudella 2020 pystyttiin tekemään mittavat ylimääräiset alaskirjaukset.

Kotkan talouden eteen tehty määrätietoinen työ on tuottanut tulosta. Ilolla voidaan nyt tarkastella +-merkkistä lukua viivan alla vuoden 2020 tilinpäätöksessä.

Tarkastuslautakunta toteaa, että on syytä pitää herkeämättä mielessä, miten Covid-19 aiheuttamasta taloudellisesta rasitteesta tullaan selviytymään, miten väestörakenteen muutos tulee vaikuttamaan Kotkan kuntatalouteen ja sitä kautta hyvinvointimallin rahoitushaasteeseen jne.

Löysään talouskuriin ei tulevaisuudessa ole varaa meillä täällä Kotkassa.

8. Henkilöstö

Vuodelta 2020 on tehty erillinen tilinpäätökseen liittyvä henkilöstökertomus.

Vuoden 2020 kaupungin keskimääräinen henkilökunta oli 1757 henkilöä. Kaupungin liikelaitoksessa, Kymenlaakson Pelastuslaitoksessa oli 264 henkilöä. Yhteensä henkilöitä oli 2021, joista muodostui palkkakuluja yhteensä 68,5 miljoonaa euroa.

Kaupungin sairauspoissaoloja kertyi keskimäärin 16,9 päivää/työntekijä. Lisäystä edelliseen vuoteen oli 1,1 päivää/ työntekijä, joka nosti sairauspoissaolokustannuksia 100 000 euroa. Kustannusten kokonaismäärä sijaiskuluineen oli hieman yli 2 miljoonaa euroa.

Tarkastuslautakunta toteaa, että edelleen uhkana olevat sisäilmaongelmat sekä monissa yhteyksissä esiin noussut henkilöstön riittämättömyys kaupungin eri toiminnoissa ja palveluissa ovat keskeinen riski sairastumiselle, työn tuloksellisuudelle (vaikuttavuus, laatu, tehokkuus, taloudellisuus), työtyytyväisyydelle ja -viihtyvyydelle.

Kaupunkistrategialle on määritetty toimintaperiaatteet. Henkilöstön, etenkin johtajien ja esimiesten merkitys ja vastuut toimintaperiaatteiden toteutumisessa ovat kiistattomia. Tästä syystä on keskeistä, että periaatteille määritetään onnistumista ja tuloksellisuutta kuvaavia mittareita henkilöstön, toimintojen ja palveluiden tilan arvioimiseksi sekä yksilö- ja yhteisötason osaamisen, toiminnan ja palvelujen kehittämisen perustaksi.

Tuloksellisuudesta tulee raportoida ja tuloksia analysoida lautakuntien tilinpäätöstietojen yhteydessä. Tästä hyvänä esimerkkinä on kaupungin teknisten palvelujen yksikkö.

9. Yhteenveto

Valtuuston asettamien kaupunkistrategisten tavoitteiden ja talouden toteutumisen arviointi

Tarkastuslautakunnan havaintoja:

Talous

Taloudellisesti arviointivuosi 2020 oli sekä emon että konserniyhtiöiden osalta onnistunut. Kaupungin tulos oli ylijäämäinen 2,2, milj. € ja konserniyhtiöiden 9,0 milj. €.

Valtuustotaso

Vuoden 2020 talousarviossa valtuustoon nähden sitovien strategisten tavoitteiden tavoitteiksi on pääsääntöisesti asetettu vain lähtötasoa parempaa toteumaa. Näin onkin monien toimenpiteiden kohdalla tapahtunut. On myös päinvastaisia toteumia. Lisäksi on toimenpiteitä, joita ei ole lainkaan mitattu.

Tarkastuslautakunta toteaa ja pitää tulosten arvioinnin näkökulmasta tarpeellisena, että vuoden 2021 talousarvion toimenpiteille on kirjattu tavoitetaso. Toiminnan onnistumisarvioinnin ja parantamisanalyysin tehostamiseksi on hyvä tunnistaa myös lähtötaso.

Lautakuntataso

Talousarviossa vuodelle 2020 asetettujen lautakuntaan nähden sitovien strategisten tavoitteiden toteutumisraportteja ei tilipäätöksestä ole saatavissa. Lautakunnat ovat kuitenkin kuvanneet kiitettävästi monipuolisia ja onnistuneita toimintojaan.

Tarkastuslautakunta pitää tarkoituksenmukaisena, että vuoden 2020 aikana on annettu ohjeistus lautakuntatason mittaristojen yhdenmukaistamiseksi.

Konserniyhtiöt

Konserniyhtiöiden kaupunkistrategiset tavoitteet ovat koronapandemiasta aiheutuvista rajoituksista ja suluista huolimatta pääpiirteiltään toteutuneet. Monilla tavoitteet ovat ylittyneet.

Kuntayhtymät

Kotkan-Haminan seudun koulutuskuntayhtymän tavoitteet ovat suurelta osin toteutuneet. Kymsojen tietoja ei ole käytettävissä.

Tuloksellisuuden arviointi

Valtuustotaso

Tarkastuslautakunta toteaa, että valtuustoon nähden sitovat strategiset mittarit ovat pääsääntöisesti tavoitemittareita, joko määrällisiä tunnuslukuja tai toteavia toimintakuvauksia. Näiden perusteella ei voida tuloksellisuutta arvioida. Ne eivät anna riittävästi tietoa päätöksenteon onnistumisesta ja vaikuttavuuksista. Ne eivät myöskään anna tarvittavaa tietoa toiminnan ja palvelujen parantamiseksi ja päätöksenteon perustaksi. Poikkeuksen tästä tekevät muutamat kestävän talouden strategiset mittarit (kriisikuntakriteerit).

Tarkastuslautakunta toteaa myös, että vuoden 2020 talousarvioon kirjatut indikaattorit eivät ole tilinpäätöksessä mukana kuvaamassa siltä osin tuloksellisuutta.

Lautakuntataso

Kuten jo aiemmin on todettu, ei lautakuntaan nähden sitovia strategisia mittareita ole käytettävissä. Tästä johtuen ei myöskään tuloksellisuutta voida arvioida.

Vuoden 2020 talousarviossa on kaupunkirakennelautakunnan teknisillä palveluilla mittava joukko tuloksellisuutta kuvaavia mittareita, joita kuitenkin ei ole raportoitu 2020 tilinpäätöksessä. Tarkastuslautakunta toteaa, että tuloksellisuutta kuvaavien mittareiden puuttuminen estää kuntalain edellyttämän tuloksellisuusarvioinnin toteutumisen ja, että arviointi toimii näin ollen 90-luvun tavoitejohtamisen tasolla.

Konserniyhtiöt

Konserniyhtiöiden kaupunkistrategiset tuloksellisuutta kuvaavat mittarit osoittavat yhtiöiden olleen pääsääntöisesti tuloksellisia.

Kuntayhtymät

Kotkan-Haminan koulutuskuntayhtymän mittarit kuvaavat toiminnan olleen tuloksellista. Tarkastuslautakunta kuitenkin toteaa, että Ekamin tuloksellisuutta kuvaavat mittarit ja tunnusluvut ovat sen kaikkia opiskelijoita kuvaavia. Kotkalaisia koskevia tuloksia ei niissä eritellä. Kymsoten tilinpäätösraportti sisälsi tuloksellisuuden osalta vain Kotkaa koskevia taloustietoja.

Tarkoituksenmukaisuuden arviointi

Toiminnan tarkoituksenmukaisuuden arvioinnissa tarkastuslautakunta kiinnitti huomiota seuraaviin asioihin:

1. Koronasta toipuminen, seuraamukset ja toimenpiteet

Koronapandemia on rasittanut monin tavoin kaupungin eri väestöryhmien hyvinvointia ja elinvoimaisuutta, kaupungin elinkeinoelämää sekä kaupungin toiminnan, palvelujen ja talouden kestävyyttä jo toista vuotta. Sen nujertumista ei voida edelleenkään ennustaa.

Tarkastuslautakunta nostaa esiin kaupungin pandemian aikaisen tarkoituksenmukaisen, joustavan, johdonmukaisen ja tavoitteellisen toiminnan ja lausuu siitä kiitoksensa kaupungin koko henkilökunnalle sekä luottamushenkilöille.

Vaikka valtiolta on tukenut taloudellisesti kuntia, yrityksiä ja yhteisöjä monella tasolla, on väliinputoajia paljon. Koronan aiheuttamat inhimilliset ja taloudelliset vaikutukset ja vaikuttavuudet näkyvät vasta pidemmän ajan kuluessa.

Se, miten koronasta toivutaan ja kaupungin turvallista ja kestävä tulevaisuutta rakennetaan tässä epävarmuuden tilassa, edellyttää erilaisten pitkän aikavälin skenaarioiden sekä niiden edellyttämien toimintasuunnitelmien laatimista ja vaikutusten arviointia.

2. Ulkoistettujen palvelujen seuranta

Kaupunki on katsonut tarkoituksenmukaisuuden näkökulmasta tarpeelliseksi ulkoistaa kuntalaisia suoraan koskevia palveluita kuten esim. sosiaali- ja terveyspalvelut ja ammatillinen koulutus. Tarkastuslautakunta toteaa, että ulkoistaminen ei kuitenkaan vapauta kaupunkia kuntalaisia koskevasta kokonaisvaltaisesta vastuusta. Siksi on merkityksellistä, että ulkoistettujen palveluiden seuranta on systemaattista tiedonkeruuta kuntalaisten tilasta ja palvelujen tuottajien toiminnan tuloksellisuudesta, varsinkin toimintojen vaikuttavuuksista ja kustannuksista. Kyseiset tiedot luovutetaan päätöksenteolle, ennaltaehkäisevän toiminnan ja palvelujen kehittämiselle sekä edunvalvonnalle.

3. Vaikutusten arviointi ja vaikutuslaskelmat päätöksenteon perustana

Valtuusto tekee strategisia päätöksiä, joista lähes jokainen vaikuttaa jollakin tavalla kuntalaisten elämän ilmiöihin ja elinoloihin. Monet päätökset vaikuttavat myös yritysten toimintaedellytyksiin ja toimintaan. Tarkastuslautakunnan mielestä ei ole tarkoituksenmukaista, että päätöksenteon vaikutusten arviointi ja vaikutuslaskemat kohdistuvat vain talouteen, talouden tasapainotukseen ja strategian toteutumiseen. Kyseiset vaikutusten arviointikohteet ovat lähinnä teknistaloudellisia sulkien pois kuntalais- ja yritysvaikutusten arvioinnin. Toivottua uudistumista asiassa tapahtunee lapsivaikutusten arvioinnin mukaantulon sekä uudelle valtuustokaudelle valittavan elinvoimavaliokunnan myötä. Laaja-alainen vaikutusten arviointi ja vaikutuslaskelmat vahvistavat tiedolla johtamiskulttuuria ja tietoista päätöksentekoa.

4. Käsitteiden ja ilmiöiden avaaminen ja analysointi

Tarkastuslautakunta toteaa, että käsitteitä käytetään ja ilmiöistä puhutaan yksilötason sijasta organisaatiotasoisesti, kuten elin-, pito- ja vetovoima, hyvinvointi, koulutus, kotoutus, työllisyys, yritystoiminta ym. Kun edellä mainittuja käsitteitä ja ilmiöitä avataan ja analysoidaan, avautuu niiden yhteys ihmisiin, yksilöihin ja heidän osaamiseensa, oppimiseen, vahvuuksiin, innovatiivisuuteen, tahtotilaan, toimintaan, mahdollisuuksiin ym. Yksilötason ilmaisut osoittavat, että ihmisiä arvotetaan

toimijoina, subjekteina, ei toiminnan kohteina, objekteina. Käsite- ja ilmiöanalyysien avulla on mahdollisuus priorisoida kehittämiskohteita ja käynnistää tarvittavia kehittämistoimenpiteitä. Käsitteiden ja ilmiöiden avaamisella on merkitystä myös vaikutusten arviointikohteiden tunnistamiselle.

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä ja tarkoituksenmukaisena, että myös päätöksentekoon liittyviä käsitteitä ja ilmiöitä, kuten strategia, mittarit, investointi, taloustermit, kaupunkirakenne ym., avataan esim. järjestämällä uusille valtuutetuille orientaatio- ja valmennustilaisuuksia tai päätösasioiden osalta asian esittelyosassa. Näin edistetään viranhaltijoiden ja päätöksentekijöiden yhteisen kielen ja käsityksen muodostumista. Tällä puolestaan on merkitystä vuorovaikutuksen ja päätöksenteon onnistumiselle. Merkitys korostuu entisestään, kun edessä on uusi valtuustokausi uusine valtuutettuineen.

Lisäksi tarkastuslautakunta toteaa, että Kotkassa hyvinvointia tarkastellaan yleensä vain kuntalaisia koskevana ja elinvoimaa vain kuntaa koskevana. Kuntalaisten hyvinvoinnista kuitenkin muodostuu kunnan kokonaisvaltainen hyvinvointi ja kuntalaisten elinvoimasta monien tutkimusten mukaan kunnan elinvoimaisuus.

5. Kestävät ja vastuulliset hankinnat

Tarkastuslautakunta nostaa esiin kestävän kehityksen kannalta merkittävät nk. vastuulliset hankinnat. Ne ovat hankintoja, jotka ovat sosiaalisesti ja ympäristön kannalta vastuullisesti tuotettuja. Sosiaalinen vastuu ulottuu sekä ihmisoikeuksiin että työelämän perusoikeuksiin. Vastuulliset hankinnat ovat arvoperustaisia ratkaisuja, verorahojen vastuullista käyttöä ja kaupungille imago- ja kilpailutekijä vahvistaen myös kaupunkistrategian toteutumista. Niillä on kestävän kehityksen ohella myönteiset ja laajat yhteiskunnalliset vaikutukset.

Tutkimusten mukaan 80 % suomalaisista katsoo, että kuntien pitäisi näyttää esimerkkiä tekemällä vastuullisia hankintoja. Lisäksi yli 70 % katsoo, että vastuullisesti tuotettuja tuotteita tulisi suosia, vaikka hinta olisi hieman korkeampi kuin ei vastuullisesti tuotettujen.

Kestävien ja vastuullisten hankintojen yhteydessä ei sovi myöskään unohtaa paikallisten hankintojen merkitystä kestäväälle kehitykselle ja aluetalousvaikutuksille.

6. Vammaisneuvoston asiantuntijuuden hyödyntäminen

Tarkastuslautakunta toteaa, että vammaisneuvosto on ollut kuluneella kaudella 2017–2021 erittäin aktiivinen. Vammaisneuvoston rooli asiantuntijana vammaisiin ja esteettömyyteen liittyvissä asioissa on noussut ja yhteistyö kaupungin eri tahojen kanssa on lähtenyt aiempaa paremmin käyntiin. Kauden aikana vammaispalvelut ovat siirtyneet kaupungilta Kymsotelle, mutta järjestämisvastuu on edelleen kunnalla. Yhteydenpitoa on vienyt eteenpäin vammaisneuvoston sihteerinä toiminut hyvinvointijohtaja.

Tarkastuslautakunta toteaa myös, että kuntalaki velvoittaa antamaan vammaisneuvostolle mahdollisuuden vaikuttaa kunnan eri toimialojen toiminnan suunnitteluun, valmisteluun ja seurantaan asioissa, joilla on merkitystä vammaisten henkilöiden hyvinvoinnin, terveyden, osallisuuden, elinympäristön, asumisen, liikkumisen, päivittäisistä toiminnoista suoriutumisen tai heidän tarvitsemiensa palvelujen kannalta.

Kotka on laatinut osallisuussuunnitelman, joka toteutuessaan vaikuttaa vammaisten hyvinvointiin suuresti. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että Kotkaan laaditaan myös esteettömyyssuunnitelma helpottamaan vammaisten arkea.

7. Kotkan väestörakenne ja syntyvyys

Tarkastuslautakunta toteaa, että Kotkan väestörakenne on jo vuosia ollut huolestuttava kestävä ja turvallisen tulevaisuuden näkökulmasta. Kuntalaisten ikääntyminen, syntyvyyden lasku, työikäisten nuorten sekä perheiden poismuutto ja korkea työttömyys yhdessä rasittavat enenevässä määrin kaupungin huoltosuhdetta. Ne myös muodostavat kaupungin tulevaisuudelle todellisen hyvinvoinnin, elinvoiman ja taloudellisen kestävyysriskin, joka näyttäytyy esim. palvelujen alasajona.

Tarkastuslautakunta toteaa myös, että kaupungissa on käynnistetty ja käynnissä monia pito- ja vetovoimaa sekä työllisyyden hoitoa edistäviä toimenpiteitä. Syntyvyyden laskusta ei juurikaan keskustella muutoin kuin tilastolukuina päätöstenteon yhteydessä. Syntyvyyden laskusta onkin tullut ikään kuin itseään toteuttava luonnonilmiö, jolle ei mahdeta mitään.

Tarkastuslautakunta pitää välttämättömänä ja tarkoituksenmukaisena, että syntyvyys nostetaan keskustelujen keskiöön ja ryhdytään suunnittelemaan kaupungin käytettävissä olevia perhepoliittisia toimenpiteitä syntyvyyden lisäämiseksi.

8. Johtamis- ja päätöksentekokulttuuri

Tarkastuslautakunta toteaa, että kaupungin johtamis- ja päätöksentekokulttuuria voidaan tarkastella ja arvioida monista eri näkökulmista. Yksi lähestymistapa kuvailee johtamista ja päätöksentekoa joko ajautuvaksi, sopeutuvaksi tai ennakoivaksi.

Ajautuminen ja sen seurauksena oleva sopeuttamistarve johtuvat joko kaupungin ulkoisista tai sisäisistä tekijöistä. Ulkoiset tekijät voivat olla esim. valtiovallan toimenpiteistä tai luonnonilmiöistä, kuten korona, johtuvia. Sisäiset tekijät voivat liittyä esim. mielikuviin ja onnistumisuskoon perustuvaan päätöksentekoon tai toimintojen ja tuloksellisuuden heikkoon seurantaan ja hoitoon. Joudutaanko edellisten syiden vuoksi liian usein ottamaan käyttöön erilaisia ”pakkotoimenpiteitä”, kuten talouden tasapainottaminen, välttämättömät investoinnit, konsulttien käyttö, alijäämien kattamisvelvoitteet ja/tai budjettiylitykset ja lisätalousarviot? Vastaavanlaisiin toimenpiteisiin Kotkakin on joutunut aika ajoin turvautumaan.

Tarkastuslautakunta pitää tarpeellisena, että päätöksenteko painottuu enenevässä määrin ennakointiin ja perustuu luotettavaan, tutkittuun tietoon ja moninäkökulmisiin arviointeihin. Hyvänä esimerkkinä ennakoivasta toiminnasta on kaupunkisuunnittelun kaavoitustoiminta.

9. Tavoitteellinen kumppanuus

Kotkalla on edustajia yhtymissä, kuten Kymsote ja Ekami, sekä monia yhteistyötahoja, kuten yritykset, yrittäjäyhteisöt, seurakunta ja kolmannen sektorin toimijat. Näitä kaikkia yhdistävänä tekijänä ovat Kotka toimintaympäristönä ja kuntalaiset kohderyhmänä. Kotkalla on myös eri yhteisöjen kanssa samanlaisia intressejä ja tavoitteita, joskin osittain eri lähestymisnäkökulmista.

Tarkastuslautakunta pitää tarkoituksenmukaisena, että kaupunki arvioi eri tahojen ja toimijoiden yhteistyön ja yhteisten tavoitteiden määrittämisen merkitystä ja esittää arvioinnin perusteella ns. kumppanuussopimuksen laatimista tarpeelliseksi katsomiensa kumppaneiden kanssa. Sopimuksissa tunnistetaan molempien osapuolten tarpeet ja tavoitteet. Niiden pohjalta määritetään yhteiset tavoitteet sekä sen, miten tuloksia ja tuloksellisuutta arvioidaan.

Kumppanuussopimus sitouttaa toimijat tavoitteelliseen yhteistyöhön ja luo varmemman perustan tulokselliselle toiminnalle. Oma erityinen arvonsa yhtymäkumppanuuksien yhteisillä tavoitteilla on yhtymissä kaupungin edustajina oleville.

10. Oppimispolku varhaiskasvatuksesta yliopistoon ja elinikäiseen oppimiseen

Kuntalaisten vahva osaaminen, luovuus sekä positiivinen asennoituminen kehittymiseen ja yrittäjyyteen ovat kunnan todelliset elin-, veto- ja pitovoimatekijät. Kyseisiä ominaisuuksia omaavat kuntalaiset synnyttävät kuntaan yrityksiä ja työpaikkoja, houkuttavat muualta kuntaan yritysten perustajia ja myyvät osaamisensa työnantajille.

Kyseiset valmiudet kehittyäkseen vaativat yhteiskunnalta ja eri toimijoilta pitkäjänteistä, systemaattista ja tavoitteellista yhteistyötä varhaiskasvatuksesta korkea-asteelle ja elinikäiseen oppimiseen. Myös perheiden osuus oppijan tukijana on merkittävä.

Tarkastuslautakunta pitää tarkoituksenmukaisena, että lasten ja nuorten oppimispolun eri osille asetetaan tavoitteet, jotka kuvaavat vaadittavia valmiuksia siirtyä asteelta toiselle. On tärkeää asettaa tavoitteita myös työelämä- ja yrittäjyysorientaation sekä työelämä- ja yrittäjyysosaamisen kehittymiselle.

11. Kotkan lukiokoulutus

Kotkaa luonnehditaan kaupungiksi, jossa eri tasoilla panostetaan oppimiseen ja koulutukseen aina varhaiskasvatuksesta korkeakouluopintoihin. Lukiokoulutuksessa digitaaliset abittikokeet ja ylioppilaskirjoitukset ovat vakiinnuttaneet asemansa. Näin ainakin teoriassa. Koronavuosi toi monenlaisia haasteita myös kotkalaisille lukioille ja abiturienteille. Koska nykyisessä järjestelmässä haettaessa lukion jälkeisiin jatko-opintoihin, korostuu ylioppilaskirjoitusten merkitys ja niissä menestyminen, voidaan kysyä, olivatko kotkalaiset abiturientit tasavertaisessa asemassa muihin abeihin verrattuna? Varmistettiin Kotkassa opetushenkilökunnan tavoitettavuus sekä käytettävyys etäopiskelun aikana? Kun kaikki harjoitusten ja kokeiden suorittaminen tapahtuu digitaalisesti, missä ovat IT-tukipalvelut? Pitkästä etäopiskelujaksosta johtuen koroistuivat yksilön omat vahvuudet. Em. seikoista johtuen vaaditaanko kotkalaiselta abilta jatkossakin poikkeuksellista kyvykkyyttä ja selviytymisstrategiaa?

Tarkastuslautakunta pitää tarkoituksenmukaisena varmistaa, että myös poikkeusolosuhteissa kotkalaisilla abiturienteilla on yhtäläiset ja riittävät tekniset- ja opetushenkilökuntaresurssit käytettävissä ja tukena ylioppilaskirjoituksissa, koska arvosanojen tärkeys korostuu haettaessa jatko-opintoihin.

12. Konserniyhtiöiden tarkoituksenmukaisuus

Tarkastuslautakunta toteaa, että Kotkalla on lukuisa määrä konserniyhtiöitä monine vahvuuksineen ja omine hallituksineen. Niiden osakeyhtiölain alainen toiminta saattaa tuoda julkisten varojen käyttöpäätösten suhteen erilaatuisia riskejä, kuten tiedottamisen, päätösprosessien ja päätösten julkisuuden, tarkoituksenmukaisuuden, avoimuuden ja läpinäkyvyyden osalta.

Tytäryhteisöille on annettava ohjeistusta hyvästä hallinto- ja johtamistavasta. Merkittävänä omistajaohjauksen muotona ei voida pitää pelkästään tytäryhteisöjen hallitusten nimittäminen.

Se mitä hyvä hallintotapa esim. avoimuuden suhteen merkitsee toisaalta kaupungin liiketoimintayhtiön, nollatuottoyhtiön tai avustettavan yhtiön osalta, ei voi olla täysin sama. Kaupungin omistajaohjauksen roolia on syytä korostaa ongelmien ja riskien eliminoinnin näkökulmasta.

Tarkastuslautakunta pitää myös tärkeänä, että konserniyhtiöiden tarkoituksenmukaisuutta ja merkitystä kaupungin kestäväen kehityksen ja ilmastonäkökulman kannalta tarkastellaan avoimesti ja siten, ettei tiedonkulkua tarpeettomasti rajoiteta.

10. Tarkastuslautakunnan esitys kaupunginvaltuustolle

Tarkastuslautakunta päätti kokouksessaan 27.4.2021 esittää valtuustolle, että se hyväksyy vuoden 2020 tilinpäätöksen ja myöntää vastuuvapauden kaupungin hallintoa ja taloutta hoitaneille toimielinten jäsenille ja tehtäväalueiden johtaville viranhaltijoille tilikaudelta 1.1. - 31.12.2020.

Tarkastuslautakunnan arvioinnin tulokset vuoden 2020 osalta on raportoitu kaupunginvaltuustolle arviointikertomuksessa.

Tarkastuslautakunta esittää, että kaupunginvaltuusto velvoittaa kaupunginhallituksen laatimaan selvityksen ja vastaamaan lautakunnan tekemien havaintojen yhteenveto-osan perusteella laadittuihin alla oleviin kysymyksiin.

Selvitys tulee toimittaa valtuustolle tarkastuslautakunnan lausunnolla täydennettynä lokakuun 2021 loppuun mennessä.

Vuoden 2020 havaintojen ja arvioinnin perusteella tarkastuslautakunta esittää seuraavat kysymykset ja pyytää vastaukset kysymyksiin oheisista näkökulmista:

1. Koronasta toipuminen, seuraamukset ja toimenpiteet

Kysymys: Millaisia ovat koronasta toipumisen toiminnalliset ja taloudelliset tulevaisuuden skenaariot ja elvyttävät toimenpiteet?

Näkökulmia:

1. Palveluvelkojen korjaaminen, esim. hyvinvointi- ja oppimisvelat
2. Uudistumisen mahdollisuus, uudet hyvät käytännöt, digitalisuus
3. Palvelujen ja toimintojen rakenteelliset uudistukset
4. Työllistymis- ja työllistämisedellytysten tukeminen
5. Elinkeino- ja yrittäjyystoiminnan sekä yrittäjyisedellytysten vahvistaminen
6. Kriisivalmius uusien kriisien yllättäessä
7. Huoltovarmuuden ennakoiminen ja varmistaminen

2. Ulkoistettujen palvelujen seuranta

Kysymys: Miten ulkoistettujen palvelujen seuranta on organisoitu?

Näkökulmia:

1. Seurannan vastuutahot
2. Tuloksellisuus- ja tunnuslukutietojen hyödyntäminen päätöksenteossa, toimintojen ja palvelujen kehittämisessä sekä edunvalvonnassa.

3. Vaikutusten arviointi ja vaikutuslaskelmat päätösten pohjana

Kysymys: Miten vaikutusten arviointia ja vaikutus- ja vaikuttavuuslaskelmien tekoa laajennetaan tiedolla johtamisen, tietoisesta päätöksenteosta ja toiminnan kehittämisen perustaksi?

Näkökulmia:

1. Moninäkökulmainen vaikutusten arviointi
2. Vaikutukset yritysten toimintaan ja yrittäjyyteen
3. Vaikutuslaskelmien teko
4. Päätösten vaikuttavuuden seuranta ja vaikuttavuuslaskelmien teko

4. Käsitteiden ja ilmiöiden avaaminen ja analysointi

Kysymys:

1. Miten Kotka määrittelee kaupungin hyvinvoinnin?
2. Miten Kotka määrittelee kuntalaisten elinvoiman?

5. Kestävät ja vastuulliset hankinnat

Kysymykset:

1. Minkälaisista rooleista vastuulliset hankinnat näyttelevät kaupunkikonsernin tarjouspyynnöissä?
2. Mikä on vastuullisten hankintojen osuus kaupungin eri yksiköiden sekä konserniyhtiöiden hankintapäätöksistä?
3. Miten hankinnoissa varmistetaan kiertotalouden toimintamallien edistäminen sekä ilmastonäkökulman huomioon ottaminen koko kaupunkikonsernin hankinnoissa?

6. Vammaisneuvoston asiantuntijuuden hyödyntäminen

Kysymys:

1. Miten Kotka aikoo edistää vammaisneuvoston roolia asiantuntijana vammaisia koskevilla asioilla?

11. Allekirjoitukset

Vuoden 2020 arviointikertomuksen allekirjoitussivu

Kotkassa 18.5.2021

Johan Bardy
Puheenjohtaja

Pirjo Romppanen
Varapuheenjohtaja

Raimo Kurki

Leena Heino

Merja Pärssinen

Mikko Lehtonen

Pekka Jaakkola

Suvi Silvala